

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ
Katedra profesní přípravy

**Vznik a historický vývoj služební
kynologie na území České republiky
a její využití u Ochranné služby Policie
České republiky**

Bakalářská práce

**The origin and historical development of service
cynology in the Czech Republic and its use by the
Protective Service of the Police of the Czech Republic**
Bachelor work

VEDOUCÍ PRÁCE
Ing. Blahut Aleš

AUTOR PRÁCE
Jindřich Kubík

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Březně u Chomutova, dne 1.03.2022

.....

Jindřich Kubík

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl upřímně poděkovat panu Ing. Aleši Blahutovi za jeho vedení bakalářské práce a především za mimořádnou ochotu a vstřícnost při poskytování konzultací a cenných podnětů či rad.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá tématem vzniku a historie služební kynologie na území České republiky a její použití u Ochranné služby Policie České republiky. Služební pes byl a je významným pomocníkem v boji proti trestné činnosti. V průběhu doby se měnily nároky a požadavky na využití služebního psa v závislosti na rozvoji a mravním vývoji společnosti a bezpečnostní situaci. Vyvíjela se také kriminální scéna, která měla v každé době určitou podobu a specifika. Ozbrojené a bezpečnostní složky reagovaly, aby ji mohly úspěšně regulovat. Tato práce by měla sloužit jako průvodce dějinami služební kynologie od doby Rakouska-Uherska až do roku 2022 a využití služebních psů Ochrannou službou. Autor v práci reflektuje své osobní znalosti a zkušenosti z prostředí civilní i služební kynologie.

KLÍČOVÁ SLOVA

služební pes, výcvikové středisko, chovná stanice, německý ovčák, psodod, všestranný pes, pachové práce, nástražný výbušný systém, chráněná osoba, pyrotechnik, ochranná služba

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the topic of the origin and history of service cynology in the Czech Republic and its use in the Protection Service of the Police of the Czech Republic. The police dog was and still is an important helper in the fight against crime. Over time, the demands and requirements for the use of a police dog have changed depending on the intellectual and moral development of society and the security situation. The criminal scene also developed and always had a certain form and specifics. The armed and security force responded so that they can successfully regulate it. This work should give a guide to the history of service cynology from the time of Austria-Hungary until 2022 and the use of service dogs by the Protection Service. The author reflects on his personal knowledge and experience in the field of civil and service cynology.

KEYWORDS

police dog, training centre, breeding station, german shepard, dog handler, universal dog, scent detection, booby trap, protect person, bomb disposal expert, personal protection service

Obsah

Úvod.....	7
1 Původ a domestikace psa.....	9
2 Vývoj použití psa pro potřeby lidstva.....	12
3 Počátky použití psa pro služební účely.....	14
4 Kynologie na území České republiky a Slovenské republiky do konce 2. světové války	17
5 Služební kynologie po 2. světové válce do roku 1993	20
6 Služební kynologie po roce 1989	24
7 Výcviková střediska ozbrojených a bezpečnostních složek	27
8 Chovné stanice pro služební psy ozbrojených a bezpečnostních složek	31
9 Plemena psů používaná u ozbrojených a bezpečnostních složek.....	35
10 Zkušební řády pro přezkušování služebních psů	39
11 Vyšší nervová činnost psa a rozdělení psů podle typu vyšší nervové činnosti	43
12 Výcvikové metody	46
13 Výběr služebního psa a jeho příprava	50
14 Ochranná služba	52
14.1 Historie kynologie u Ochranné služby Policie České republiky	53
14.2 Hlídkoví psi u Ochranné služby.....	55
14.3 Psi na vyhledávání výbušnin u Ochranné služby	59
Závěr	63
Seznam literatury	65

Úvod

Pes byl vždy věrným druhem, pomocníkem a průvodcem člověka. Tvoří spolu dvojici, která se navzájem doplňuje, člověk má rozum a inteligenci a díky zkušenostem a vědomostem z různých druhů vědění je schopen vyhodnotit nastalou situaci a určit nejvhodnější následující postup.

Pes má silné instinkty a smysly mnohem silněji vyvinuté než člověk, neboť tomu v průběhu evoluce v důsledku jejich nepoužívání zakrněly, a proto pes se svým čichem, sluchem a zrakem dokáže analyzovat podněty, blížící se nebezpečí či na základě seznámení s určitým pachem vyhledat určitý objekt, osobu, zvíře či látku. Při vhodném nasměrování činnosti psa a jeho poutivé přípravě pro tuto činnost pes dokáže využít své smysly v takové míře, ve které to moderní stroje zdaleka nedokážou. Pes nejen že dokáže využívat své smysly pro odhalení blížícího se nebezpečí, ale dokáže proti němu i aktivně zakročit, a tím zachránit svému psovodovi nebo jiným osobám zdraví či život.

Není náhodou, že se spolupráce člověka a psa vyvinula až do použití psů u ozbrojených složek, což se dá považovat za nejvyšší úroveň výcviku a přípravy psa. Použití psa u ozbrojených složek prošlo svým vývojem a každé období reflektovalo v závislosti na bezpečnostní situaci způsoby použití psa. Vyvíjela se plemena psů, výcvikové metody a přístup k plnění svěřených úkolů, ale primárně šlo vždy o co nejefektivnější splnění služebních povinností.

V této práci popisují vývoj služební kynologie na území České republiky od doby Rakousko-Uherské monarchie do roku 2022. Mým cílem je přiblížit vývoj služební kynologie a obsáhnout podstatu použití služebního psa v kontextu historického vývoje. Tématem práce je vznik a historický vývoj služební kynologie na území České republiky a její využití u Ochranné služby Policie České republiky. Kynologie u všech ozbrojených a bezpečnostních složek a její vývoj se vzájemně prolíná, proto je nutné přistoupit k popisu služební kynologie jako celku, aby byl dostatečně vystihnuty kontext a cesta použití služebních psů od Rakousko-Uherského četnictva až po plnění úkolů psovodů Ochranné služby Policie České republiky při zajišťování bezpečnosti

chráněných osob, určených objektů a zajišťování akcí velkého či mezinárodního významu.

1 Původ a domestikace psa

První setkání člověka a psa dnes jistě nedokážeme přesně datovat. Šlo jistě o dílo náhody, kdy si lidé všimli zvířat pohybujících se v okolí jejich příbytků a živící se odpadem jejich společenství. Člověk zřejmě viděl v psovi potencionální vlastnosti, které by mohl využít pro svůj prospěch: mohl ho zaujmout jeho čich, sluch či ostražitost a schopnost hlásit blížící se nebezpečí nebo jeho lovecké vlastnosti.

Přesná datace, kdy k domestikaci došlo, není dostupná, ale všeobecně a podle vykopávek se usuzuje, že ke spřátelení člověka se psem docházelo již v době kamenné. V tu dobu se lidé živilí převážně lovem, a tudíž lze usuzovat, že první využití pro psa bylo k loveckým účelům a k ochraně obydlí. Pes má vynikající sluch a čich a jistě byl velmi nápomocný lovcům při vyhledávání a případném vylákání zvěře z úkrytu. Odměnou psovi bylo útočiště a zázemí před nepříznivými klimatickými podmínkami, kdy i závětrí stanu či chatrče udělalo dobrou službu, a v neposlední řadě zbytky lidské potravy, které poskytovaly psovi jistý druh pravidelného zdroje potravy, který byl jistě prvotním motivátorem sblížení se psa s člověkem. Do dnešní doby je potrava prvotní a nejvýznamnější motivační prvek při výcviku a navykání psa na člověkem požadované chování.

Předchůdci psů, kteří se začali domestikovat, pravděpodobně pocházeli z vlků a šakalů jako jejich nejbližší příbuzní, ze kterých se následně vyvinuli primitivní druhy psů. Tito psi se od sebe lišili konstitucí a celkovým zjevem odkazujícím k původu a příslušnosti k jednotlivým druhům vlků a šakalů. Vykopávky vědců pochází převážně z oblasti Evropy a Asie.

Z těchto vykopávek vyplynulo rozdělení, které vytvořilo jakýsi rámeček rozpoznávání jednotlivých druhů:

Canis familiaris palustris – prapředek dnešních špiců, pinčů, teriérů, kníračů

Canis familiaris inostranzewi – prapředek severských tažných a loveckých plemen

Canis familiaris matris optima – prapředek ovčáckých psů

Canis familiaris intermedius – prapředek loveckých psů, pudlů, pekinézů a maltézských psíků

Canis familiaris leineri – prapředek dnešních chrtů¹

Podoba dnešního psa je ovlivněna mnoha faktory, psi byli uměle vybíráni a kříženi pro umocnění žádoucích povahových vlastností a konstitučních rysů. Umělým křížením zanikaly instinkty, které již u psů nebyly třeba a vznikaly instinkty nové. Vznik a zánik nových instinktů a povahových rysů byl otázkou stovek generací, než se tyto rysy upevnily a spolehlivě se dědily. I po vzniku moderních plemen se v průběhu několika posledních tisíců let psí plemena měnila vlivem pokroku a změn probíhajících v civilizaci, a z toho pramenících nároků na dovednosti, vlastnosti a využití různých druhů psů.

Stejně jako jsme výše dělili moderní plemena psů podle příslušnosti k jejím prapředkům, dělíme plemena i dle jejich konstituce. V konstituci se zpravidla odrážejí povahové vlastnosti psů a jejich využití. Známe lymfatický, hrubý, pevný, jemný a slabý typ. Představitelem lymfatického typu je Bernardýn, pes velkého rámce a silné kostry, ale celková pevnost a kompaktnost tomuto psovi chybí, jeho celkové vzezření a pohyb je takový, jaký mu dovoluje jeho konstituce, pohyb je těžkopádný a pomalý. Naproti tomu pevný typ, jehož představitelem je Německý ovčák, pes středního rámce, pevné suché konstituce s ušlechtilou hlavou a lадným pohybem. Pes je bystrý, pohotový, s velkým elánem do práce a celkovou životní energií vyzařující ze psa na pohled.

V průběhu staletí si lidstvo utvářelo psy pro pracovní účely, sloužili podle svých dispozic jako psi váleční, strážní, lovečtí, pastevečtí, ovčáčtí a v poslední řadě jako společníci, ale to až po splnění svého primárního účelu, kterým byla práce, tomu všemu se podřizovala genetika, šlechtění a výběr chovných jedinců.

V posledních dvou stoletích vlivem nových poznatků na poli genetiky se šlechtění psů dostalo na vrchol svých možností. Sjednotily se standardy, vznikaly chovatelské kluby, plemenné knihy a produkovaní psi byli dle standardu stejní oproti dobám minulým, kdy psi chovaní v určité oblasti a pro určitý účel si byli spíše podobní. Vznikali opravdu skvělí psi s úžasnými povahovými vlastnostmi, fyzicky zdraví

¹ RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 9788090421080. s. 16-17

s výbornou tělesnou stavbou. Práce prověřovala jejich fyzické a psychické dispozice, pes, který nezvládal svoji práci fyzicky či psychicky, nevydržel a nemohl se projevit v chovu.

Zvrat, dle mého názoru, v tomto zlatém chovatelském období nadešel ve chvíli, kdy začali psy lidé využívat pro potěšení a sportovní účely, které suplovaly či napodobovaly použití reálné a docházelo ke zkreslení podmínek a vlivů působících na psa. Chov začal být více komerční a lidé si začali vybírat psy podle toho, jak se jim líbí, a ne proto, jakého psa potřebují a jaké má pes nároky, z toho důvodu se stává, že lidé chovají psy v naprosto nevyhovujících podmínkách, což se odráží v celkovém soužití mezi člověkem a psem. Masový zájem o určitá plemena za účelem jejich chovu jako společníků popírá jejich původní vznik a využití, degradují jejich instinkty, zdraví a povahové vlastnosti a je velký problém, že určitá plemena mají linie, které jsou vzájemně v naprostém rozporu s jejich původní podstatou. Je to určitý vývoj a v dnešní době má pes největší úlohu jako společník, psi jsou samozřejmě používáni k práci, ale oproti době, ne zase tak vzdálené, se poměr pracovního a společenského psa výrazně pozměnil.

2 Vývoj použití psa pro potřeby lidstva

Po domestikaci psa, při které došlo ke sblížení člověka se psem, člověk začal cíleně využívat schopností psa pro svůj prospěch. Pes upozorňoval štěkotem na blížící se nebezpečí či pomáhal člověku při lovu. Podle konstituce a vrozených vlastností začali být postupně psi používáni i k dalším účelům. Začali se objevovat psi využívaní pro vojenské účely, psi pastevečtí, ovčáctí, lovečtí či psi, kteří byli používáni k provozování zápasů v arénách. Na začátku bylo použití psa víceméně pudové bez zásahu a působení člověka. Pes zaštěkal či se naježil a člověk věděl o nebezpečí nebo pes strnul a koukal určitým směrem což znamená, že značí zvěř.

Člověk v průběhu doby začal psy usměrňovat a povelovat či je podrobovat určitému výcviku, než byl pes připraven pro výkon svého poslání. Zajímavostí je, že pro některé činnosti je potřeba psa vycvičit a při výkonu ho povelovat a při jiných činnostech stačilo vybírat vhodné jedince a geneticky jednání upevnit a pes následně vykonával činnost instinktivně. Činnost, která je povelovaná, je vždy činností, kterou pes vykonává ve spolupráci s člověkem, to je činnost jako pasení dobytka, použití psa u ozbrojených sborů či jako záchranáře při vyhledávání osob ve ztížených podmínkách.

Druhou stranou mince jsou například psi lovečtí, po generace mají upevněné a selektované chování, které jedinec instinktivně a pudově vykonává, zde se pouze podpoří a rozvinou pudy navozováním určitých situací jako je trénink norování, naháňka zvěře lovcům, držení zvěře v šachu do příchodu lovců či štvaní zvěře, což šlechta využívala při parforsních honech. Samozřejmě, že i v lovecké kynologii jsou disciplíny, které vyžadují určitý výcvik, jako je např. dosled či aportování drobné zvěře, ale primárně si vystačí s instinkty, pudy a vrozeným chováním. Stejně tomu bylo u psů válečných, kteří se používali pro přímý boj s nepřítelem. Byla používána velká molosoidní plemena psů, jenž útočila spolu se svým vojskem proti nepříteli. Toto použití bylo převážně do příchodu křesťanství. Od poloviny 19. století se psi používali v armádách jako kurýři zpráv či jako nosiči výbušnin do nepřátelských řad, za což bohužel platili svým životem.

Další skupinou jsou psi, kterým dnes přezdíváme bojovní. Tito psi mají opravdu kořeny ve starověkých arénách, byli to často váleční psi, kteří byli používáni pro tyto účely, měli vhodnou konstituci a povahové vlastnosti. Jednalo se o velké mastify, dogy a psy předchůdce buldoků, kteří byli různě mezi sebou kříženi. Pro potěšení obecnosti psi zápasili s lidmi, jinými zvířaty i mezi sebou. Tato barbarská zábava se vlivem vývoje lidstva postupně dostávala z veřejného života až do úplně ilegality a utajení. Psí zápasy jsou bohužel provozovány i v dnešní době, byť ne v takovém měřítku jako tomu bylo v dobách minulých.

Vrcholem a nejvyšší metou spolupráce člověka a psa je výcvik a použití psa pro služební účely. Psi jsou používáni pro vyhledávání osob a předmětů pocházejících z trestné činnosti, nábojnic vystřelených na místě trestného činu, vyhledávání látek, které mají charakter látek, pro jejichž držení je třeba zvláštního zmocnění nebo jejich držení je zcela nezákonné, nebo pro přímou ochranu lidských životů a zdraví a k zamezení útěku prchajícího pachatele z místa činu nebo osoby, která klade při zadržení odpor, jenž nelze překonat jiným způsobem. Člověk a pes do dnešní doby od domestikace ušel dlouhou cestu. V každém úseku dějin plnil pes úlohu, kterou mu člověk určil, neváhal nasadit svůj život pro ušlechtilé cíle svých majitelů či pro jejich rozmar. Vše probíhalo v závislosti na požadavcích doby a mravního a rozumového stupně vývoje společnosti, ve které majitelé psů žili a žijí.

3 Počátky použití psa pro služební účely

Jako první začala používat psa pro své účely armáda. Jednalo se o konkrétní činnosti, pro které byli psi armádou opatřováni a cvičeni. Armáda psy používala především ve strážní službě, při ochraně hranic a objektů strategického významu, dále pak byli psi používáni pro vyhledávání padlých a raněných na bojištích a ke kurýrní službě, kde psi doručovali zprávy mezi jednotkami. Již od 16. století byli chováni a cvičeni psi v Šaltianském klášteře na Slovensku pro potřeby Rakousko-Uherského vojska. Vojsko při potřebě psů často vydalo nařízení ke konfiskaci všech vhodných psů pro vojenské účely na svém území. Psi byli následně převezeni do speciálních psinců a cvičeni pro potřeby armády.

První, kdo začínal s využitím psa u policie, byli Němci. Používali plemena, která byla v Německu běžně dostupná a měly vlohy a předpoklady pro výkon služby. Jednalo se o boxery, dobrmany, knírače, rotvajlery, erdelteriéry a později německé ovčáky. Často byli používaní i velcí lovečtí psi. Z prvopočátku byli psi používáni jako psi doprovodní, měli za úkol vrčením a vystavením upozornit četníka na blížící se nebezpečí, dopravit zprávu na četnickou stanici či hledat podezřelé osoby v terénu. Bylo dbáno, aby četník vystupoval reprezentativním způsobem a vzbuzoval respekt a úctu hodnou jeho postavení. Při vstupu četníka do úředních prostor čekal pes vždy venku. Postavení a vážnost četníka byl jeden z důvodů, proč bylo zakázáno ve službě vodit psa.

Metodická příručka Poučení o službě pro zemské četnictvo (v.1951), Hlava I. Poučení všeobecné obsahuje stať, která se zabývala důrazem na chování a vystupování četníků na veřejnosti „...Četník musel být člověk vážný a vědomý si důležitosti svěřeného poslání. Za jeho významnou vlastnost byla považována ráznost a zběhlost ve styku s obyvatelstvem. Četníci měli zakázáno kouřit na veřejnosti a při vcházení do úřadů a soukromých bytů. Dále nesměli s kýmkoliv důvěrně vést se za

ruce, vodit s sebou psy, nemístně se smáti, jakož i nepřírozeně a přepjatě pohybovati tělem...“²

Výcvik jako takový probíhal především v zájmových organizacích a klubech k tomu zřízených, kde se prohlubovaly dovednosti a objevovaly nové možnosti praktického použití psa. Psi se začínali učit bránit majitele zákusem do útočníka, vyhledávat a sledovat pach osoby, ztotožňovat předměty s pachem člověka a plnit cviky poslušnosti na základě povelů psovoda. Počátky prvního použití psů ve službě byly vždy dílem četníků, nadšenců, kteří cvičili svého osobního psa a zatoužili vyzkoušet a použít nabyté vědomosti a dovednosti psa při výkonu služby, tak se stávalo, že po byrokratických jednáních bylo povoleno četníkovi psa do služby vodit a používat až ve chvíli, kdy se začaly objevovat úspěchy při použití psa. Následně se začalo psů v řadách četnictva využívat častěji a začaly se vytvářet vhodné podmínky ze strany četnického sboru. Průkopníkem na území našeho státu byl rytmistr Theodor Rotter, který byl chovatelem a dreserem, jak se v té době říkalo cvičiteli policejních psů. Sám za své prostředky koupil dva psy vhodné pro policejní službu, na své náklady je vycvičil a vyškolil dva četníky - psovody, kterým psy přidělil. Problém byl v legislativě a vedení četnictva, jenž spatřovalo spíše problém v použití psů z hlediska právního a estetického, než aby spatřovali v použití psů přínos. Rytmistr Rotter neustával v propagaci a uspořádal ukázkou dovedností jím připravovaných psovodů se psy.

„...V sobotu dne 13. října 1909 o třetí hodině odpoledne koná se zkouška s četnickými psy z Kladna v Praze v budově policejního ředitelství. Měli jsme za velkou odvahou pana nadporučíka Rottera předstoupiti se psy, kteří byli před půl rokem zakoupeni a byli úplně bez dresury, téměř před všechny representanty pražské policie, tedy před nejpopovlanější odborníky. A skutečně dostavilo se k nevídanému tomuto divadlu skoro všechno úřednictvo pražské policie. Četnický nadporučík Theodor Rotter z Kladna dostavil se se dvěma četnickými psy, a sice s dobrmanským pinčem Petarem a fenou německého ovčáka Vlčkou z Klamovky. Psi byli předvedeni kladenskými

² RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 9788090421080. s.31-32

četnickými závodčími panem Růžkem a panem Kopeckým, kteří jsou jejich ošetřovateli a dressery. Ovšem náleží T. Rotterovi nejhlavnější zásluha, že vycvičil předem jmenované pány závodčí, jak mají psy vésti k dokonalé dressuře. Na dvoře policejního ředitelství v Bartolomějské ulici sestavilo se policejní úřednictvo ve velký polokruh. Nádvoří okna budovy byla čteně osazena policejním mužstvem. Všichni s napětím pozorovalo výkony předvedených psů Petera a Vlčky...“³

Na základě této ukázky bylo povoleno zkušební použití psů na třech četnických stanicích, použití mělo velice kladné výsledky, načež se začalo psů u četnictva rozšiřovat, byla upravena legislativa výnosem ministerstva zeměbrany z roku 1910 pro použití psů ve službě a byly stanoveny podmínky, za kterých lze psa použít, a co vše musí tento pes splňovat. Po roce 1918 byla velmi dobře rozvinutá kynologie u četnictva převedena pod nově vzniklý Československý stát.

³ RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 9788090421080. s. 31-32

4 Kynologie na území České republiky a Slovenské republiky do konce 2. světové války

Kynologie byla ve svých začátcích a osobnosti, které se podíleli na jejím zrodu a vývoji, byli skutečnými průkopníky. Na vlastní náklady si pořizovali vlastní psy, které cvičili ve svém volném čase, prohlubovali své znalosti na poli kynologie a podnikali cesty do destinací, kde byla kynologie již do určité míry rozvinutá a měla určitou úroveň. Výcvik psů začínal vždy v civilním sektoru, kde lidé střední, spíše pak vyšší střední vrstvy, psa pro své pobavení chovali a cvičili. Cvičili psy služebních plemen a sdružovali se ve spolcích, jenž sledovaly stejný záměr, kterým byl chov a výcvik psů. Často těmito lidmi byli četníci či příslušníci policie, kteří si začali uvědomovat, že vlastnosti a dovednosti jejich psů by bylo možno použít ve službě. První zkušební řády, a v podstatě i náplň výcviku a využití psů, vycházelo z civilní kynologie. Průkopníkem byl již zmiňovaný Theodor Rotter, který byl ústřední postavou Rakousko-Uherské služební kynologie. Roku 1915 byl založen první zemský psinec v Písku, kde se cvičili a chovali psi pro potřeby četnictva a školili noví psovodi. Cesta nebyla jednoduchá, bylo potřeba vyřešit legislativu, materiální zabezpečení pro psovody a psy a vytvořit koncepci použití psa. Psů bylo nedostatek a vzhledem k finančním poměrům po 1. světové válce byla investice do takového nového a nejistého projektu spíše odmítána, ale úspěchy se dostavovaly a psi ve službě se dostávali do podvědomí veřejnosti i četníků čím dál více. Zájem četníků o službu se psem rostl a mapovalo se, kolik četníků má vhodného psa a jestli jsou ochotni ho zapůjčit pro potřeby služby. Dále se zjišťovalo, na jaké úrovni výcviku psovod a jeho pes jsou.

Po vzniku první legislativy byla vydaná směrnice „Výcvik a použití služebních psů“, kterou ministerstvo zeměbrany schválilo ve Vídni výnosem č. 382, odd.XX. z 27. 6. 1911 s platností pro celé rakousko-uherské četnictvo. Uvedená směrnice obsahovala první pokyny k výcviku psa s požadavky na vlastnosti a schopnosti, které

musí vycvičený pes mít před zařazením do služby, a dále i ustanovení, jak si má četník-vůdce služebního psa počínat před soudem.⁴

První zkoušky byly uskutečněny na civilním cvičišti v Praze na Pankráci za použití civilního zkušebního řádu. V roce 1922 vzniklo četnické pátrací oddělení, které služební kynologii řídilo a metodicky vedlo. Byly zřizovány četnické pátrací stanice, kde při vhodných podmínkách byli zařazováni psovodi se psy. Jednalo se především o místa, kde byl velký nápad trestné činnosti nebo v místech železničních uzlů, kde se mohl psovod se psem rychle přepravovat. Až v dobách pozdějších využívali psovodi se psy motocykly s postranními vozíky či automobily. Roku 1922 Písecký psinec postupně zanikl a vzniklo středisko v Nových Hradech, které zajišťovalo chov služebních psů a přípravu a přezkušování psovodů se psy. Rovněž se povedlo zajistit pojištění škody způsobené služebním psem.

Do roku 1923 se pro službu používali soukromí psi, kteří složili komisionální zkoušku. Veškerou odpovědnost za eventuální škody způsobené psem nesl majitel, tedy četník. Situace se změnila po zahájení výcviku v Nových Hradech. Otázku pojištění odpovědnosti za škody způsobené policejními psy řešilo ministerstvo vnitra smlouvou uzavřenou s První českou vzájemnou pojišťovnou v Praze II, Spálená ulice č. 24.⁵

Kynologie byla na vzestupu, úspěchy při použití psů ve službě se rychle nesly mezi obyvatelstvem a už jen informace, že četnická stanice vlastní psa, odrazovala pachatele od páchání různých druhů trestných činů. Četníků, kteří projeví zájem o práci psovoda, přibývalo a další složky, jako byla finanční stráž či ochrana železnic, začala po vzoru ministerstva vnitra pořizovat psy pro své účely, a tak se stalo, že výcvikové středisko v Nových Hradech již nebylo dostačující a byl sehnán nový objekt v Pyšelích u Prahy. Toto středisko sehrálo významnou roli ve vývoji a činnosti služební

⁴ RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 9788090421080. s.36

⁵ RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 9788090421080. s. 87

kynologie na území Československa do konce 2. světové války spolu s osobnostmi spjatými s touto institucí. Velitelem byl Škpt. Oldřich Pinkas, který ústavu velel z úřadu ministerstva vnitra v Praze a samotné středisko pak fyzicky vedl Vrch. Četn. Stáží mistr Adolf Horák, který byl zároveň instruktorem s dalšími třemi psovody. Středisko znamenalo pro obec Pyšeli i místní obyvatelstvo velký přínos tvorbou pracovních míst, odběrem potravin, ale i podporou státu při budování veřejné infrastruktury v souvislosti se střediskem.

Středisko bylo zbudováno na základě poznatků pánů Horáka, Froma a Pinkase, kteří navštívili podobné instituce a zařízení v Německu, kde studovali nejen materiální zázemí, ale i metodiku výchovy výcviku a chov služebních psů. Řady psovodů se začaly rozrůstat a kvalita připraveným a používaných psů četnictvem výrazně rostla. Byla upravena legislativa zákonem č. 28/1928 Sb., v němž se pes dostal do seznamu donucovacích prostředků a byly právně definovány podmínky jeho použití. Služební psi měli zelenou ze strany vedení četnictva, které začalo považovat psy za nepostradatelné pomocníky v boji proti zločinu, tak ze strany veřejnosti, která měla kladné ohlasy pro psy používané ve službě a šířili mezi sebou nejednu historku o nějakém případě, kdy byl použit pes. Středisko v Pyšelích se rozrůstalo a bylo neustále využíváno na hranicích svých možností. Zdokonalovaly se metody výcviku a chov služebních psů. Středisko fungovalo i za Protektorátu a svou činnost ukončilo až v roce 1955, kdy bylo výcvikové středisko přesunuto do Býchor u Kolína a chovatelská stanice do Poddůstojnické školy Pohraniční stráže v Libějovicích. Spolu s chovem a výcvikem probíhajícím pod záštitou ministerstva vnitra, finanční stráže či ochrany železnic významnou roli sehrála i civilní kynologie a chov služebních psů, z kterého ti služební vycházeli, civilní chovatelé nakupovali, prodávali a připouštěli svá zvířata s těmi služebními a předávali si znalosti a zkušenosti z výcviku, čímž přispívali k růstu kynologie jako takové.

5 Služební kynologie po 2. světové válce do roku 1993

Po skončení 2. světové války fungovalo výcvikové středisko a chovná stanice v Pyšelicích až do roku 1955, kdy se výcvikové středisko přesunulo do Býchor u Kolína a chovatelská stanice do Libějovic, kde sídlila Poddůstojnická škola Pohraniční stráž. Výcvikové středisko spadalo pod Sbor národní bezpečnosti (SNB) a Libějovická chovná stanice pod Pohraniční stráž (PS). Pro potřeby SNB vznikla nová chovná stanice v Prackovicích nad Labem.

Poválečná kynologie těžila z dobře rozvinuté kynologie před válkou, měli jsme dostatečné množství odborníků se znalostmi metodiky výcviku a praktického využití psů. To, co bylo již tak dobře rozpracováno, bylo doladěno a naše kynologie se těšila pověsti Evropské špičky. Naši přední kynologové dokonce pomáhali zakládat a budovat služební kynologii ve spřátelených socialistických státech. Naší velkou devizou bylo, že sportovní kynologie, kterou zastřešoval Svazarm, a kynologie služební, se ubírala stejným směrem, a tudíž se na pokroku rozvoje kynologie podílela velká řada výborných odborníků mimo bezpečnostních sborů. Také pro chov služebních plemen psů znamenala spolupráce ozbrojených složek s civilními chovateli velký přínos, SNB produkovala psy pro svou potřebu z vlastní produkce v chovné stanici, Pohraniční stráž, byť měla své vlastní chovné stanice, nestačila produkovat takové množství psů, jaké potřebovala pro ochranu státních hranic a byla nucena nakupovat psy od civilních chovatelů a cvičitelů, obdobně na tom byla i ochrana železnic a letišť.

V 50. letech se sjednotila metodika výcviku a přezkušování psů a vznikly nové zkušební řady reflektující aktuální situaci pro co nejefektivnější využití služebních psů. Psi se dělili na hlídkové a pátrací, přičemž hlídkoví psi byli používáni v místech, kde nebylo potřeba pachových prací, s výjimkou vyhledání psa pachatele v terénu či prostoru, a bylo třeba víceméně obranných prací v hlídkové či strážní službě. Využití a kategorizace použití psů se začínalo měnit v 80. letech, kdy armáda a Pohraniční stráž začínala zajišťovat zásilky obsahující omamné a psychotropní látky a začala připravovat psy pro vyhledávání těchto látek.

Po roce 1989 začaly být do tuzemska dopravovány tyto látky masivně a začal se rodit nový druh kriminální sféry. SNB, a následně policie, reagovala zřizováním nových odborů a oddělení pro boj s touto novou trestnou činností. Kynologie reagovala taktéž a vytvořila nové kategorie použití služebních psů, kterými byli psi na vyhledávání drog, výbušnin, akcelerantů a lidských ostatků. Psovod se speciálně připraveným psem byl a je velkým pomocníkem při odhalování a objasňování těchto druhů trestné činnosti. Vyhledávání předmětů a věcí podle jejich specifického pachu nebylo neznámo pro naši služební kynologii. Již po 2. světové válce se psi učili vyhledávat výbušniny a zbraně a metodika byla tudíž zvládnuta a nebylo třeba začínat od začátku.

Po 2. světové válce došlo vlivem uzavření hranic ke vzniku útvaru, který se stal legendárním kynologickým pojmem celosvětové úrovně, do dnešních dní chovatelé z celého světa znají psy z chovatelské stanice „Z Pohraniční stráže“. K zajištění státních hranic vznikaly po celém obvodu republiky brigády Pohraniční stráže, tyto brigády zaměstnávaly vojáky z povolání, kteří plnili funkci vedoucích pracovníků a strážní službu na státní hranici zajišťovali vojáci Základní vojenské služby. Pohraniční brigády a jednotlivé roty, které přímo realizovaly ochranu státní hranice, potřebovaly vícero profesí. Pracovali zde například ženisté, radisté, řidiči, psovodi a další profese. Pohraniční stráž měla pro přípravu svých vojáků z povolání specializovaná učiliště, střední školy a vysoké školy. Každý voják nejprve prošel všeobecným kurzem, ve kterém si osvojil základy fungování PS, a teprve následně se dostal ke specializaci. Jednou z těchto specializací byla funkce psovoda.

V roce 1953 byla přesunuta Poddůstojnická škola z Doupova do Liběovic. Zřízení školy a samotné kurzy byly určeny pro vojáky z povolání, tedy kynology rot, a také psovody vojenské základní služby. V praxi to vypadalo tak, že na útvarech PS na rotách byl určen vždy jeden voják z povolání, a potom psovodi, kteří absolvovali kurz a byli zde zařazeni po celou dobu své vojenské základní (prezenční) služby⁶

Psovodi se v Poddůstojnické škole psovodů připravovali jak po stránce teoretické tak praktické pro výkon služby na jednotlivých rotách na státní hranici, každá

⁶ RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 9788090421080. s. 216

brigáda měla svou chovnou stanici, která zajišťovala psy pro potřeby pohraniční stráže, byli chováni psi plemene německý ovčák a příležitostně bylo experimentováno i s dalšími služebními plemeny, od kterých se ale následně vždy upustilo, neboť žádné z nich nedisponovalo takovou univerzálností a kvalitami jako právě zmiňovaný německý ovčák. U pohraniční stráže také vzniklo křížením vlka a německého ovčáka nové plemeno, kterým je československý vlčák. Záměr byl vytvořit psa, který by byl ještě odolnější a univerzálnější v drsných podmínkách pohraničí. To se ale nestalo a u kříženců neustále převládala a objevovala se povaha vlka a kvality německého ovčáka nebyly překonány. Československý vlčák, který je dnes oficiálně uznané plemeno, je připomínkou šlechtitelského úsilí a chovatelů pohraniční stráže.

Chovatelská stanice pohraniční stráže byla tak úspěšná ve svém chovu, neboť jako jediný subjekt měla přístup k chovným jedincům ze země původu, byť jen z východní části Německa, ale i tam byl chov německého ovčáka na velmi vysoké úrovni a pohraniční stráž odtamtud importovala řadu výborných plemenných psů a fen, jenž položili základní kámen mnoha krevním liniím až do dnešních dní. Díky těmto importům se zkvalitnil chov nejen u PS, ale i u dalších ozbrojených a bezpečnostních složek a dokonce i u civilních chovatelů.

Pohraniční stráž měla několik specifických využití pro své psy. Byli zde psi pátrací, hlídkoví, útoční, pro vyhledávání osob na volno a cvičili se zde i psi na vyhledávání výbušnin, psi záchranní a vodící na základě požadavků ministerstva zdravotnictví. Být pohraniční stráž měla celou řadu chovných stanic a brigád s psovody a dalšími profesemi, tak nejvýznamnější byla Českobudějovická brigáda a Poddůstojnická škola v Libějovicích, kde sídlila i chovná stanice. Toto zařízení využívaly i další instituce pro přípravu svých psovodů, byly jimi celní správa a ochrana státních železnic. Toto zařízení fungovalo až do roku 1993, kdy došlo k celkové reorganizaci armády a systém ochrany státní hranice. V době, kdy se rušila pohraniční stráž, se rozprodával její movitý i nemovitý majetek a samozřejmě i psi. Řadu psů si převzala policie a další bezpečnostní složky, ale psů bylo tolik, že byli odprodáváni i civilním zájemcům a na tomto chovném základě má založen svůj chov mnoho současných chovatelů. Podobnou funkci jako pohraniční stráž nějakou dobu plnila cizinecká policie, bylo to samozřejmě v úplně jiném měřítku, ale i ta po zřízení

Schengenského prostoru a vstupu České republiky do Evropské unie zrušila svou kynologickou složku.

6 Služební kynologie po roce 1989

Po roce 1989 ještě nějakou dobu naše státní zřízení pokračovalo ve své činnosti v zaběhnutých kolejích. Větší reorganizace a změn se naše republika dočkala zejména po rozpadu ČSFR.

V roce 1993 byla zřízena stálá komise pro koordinaci jednotného řízení, výkonu a materiálního zabezpečení služební kynologie, chovu a výcviku služebních psů kriminální, pořádkové, cizinecké a pohraniční policie v rámci Policie České republiky. V roce 1994 byli do komise začleněni i zástupci železniční policie. Dne 21.11.1996 byl podán návrh koncepce pro služební kynologii a hipologii v rámci Policie České republiky. Komise řídila služební kynologii u Policie České republiky až do roku 1997, kdy datem 1.května 1997 vznikl odbor pro služební kynologii a hipologii (OSKH).⁷

OSKH zajišťuje materiální zabezpečení pro psovody a psy, vypracovává metodiku přípravy a přezkušování služebních psů a psovodů v kurzech ve výcvikových střediscích, vytváří koncepci celoživotního vzdělávání psovodů, zabezpečuje obměnu a dostatečné množství mladých služebních psů a štěňat v rámci chovných stanic. OSKH zajišťuje a přerozdělovává krajským ředitelstvím prostředky pro nákup psů v rámci obměny stavu služebních psů. OSKH organizuje mistrovství České republiky Policie České republiky psovodů se služebními psy pro všestranné psy a pro psy specialisty na vyhledávání drog a výbušnin. OSKH je organizačním článkem policejního prezidia, a to na stejné úrovni jako například ředitelství služby dopravní či pořádkové policie. Po roce 1997 OSKH začalo metodicky řídit a vést chovné stanice v Libějovicích, Domažlicích a Prackovicích nad Labem a výcviková střediska v Plzni na Bílé Hoře, Býchorech u Kolína a Dobroticích.

V roce 1998 docházelo k reorganizaci kynologie v rámci krajských ředitelství, v okresních městech byly zřizovány výjezdové skupiny, které plnily úkoly v rámci kriminalistického výjezdu, krajských pořádkových jednotek a mimořádných pátracích akcích. V těchto skupinách sloužili psovodi se všestrannými psy. Mladší psi měli

⁷ cz-pes.cz:2.Služební kynologie u jednotlivých ozbrojených sborů[online].[cit.24.02.2022].Dostupné z <https://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>

kategorii všestranného použití služebního psa s označením „H“ jako hlídkový pes, která nebyla tak náročná co se týká pachových prací. Pes mohl být používán v méně závažných případech a jednodušších situacích pro vypracování pachových prací, psovod měl dostatek prostoru pro přípravu psa a pes měl čas nenásilně dozrát a ujistit se v provádění jednotlivých disciplín. Další kategorie všestranného služebního psa byla kategorie „P“ jako pátrací. Jednalo se o kategorii, která komplexně prověřovala psa v rámci použití u kriminalistického výjezdu.

Dále byly v rámci krajských ředitelství zřizovány skupiny, které se zabývaly specializací na vyhledávání výbušnin, akcelerantů, drog, lidských ostatků, zbraní a specializovaná pracoviště pro metodu pachové identifikace. Tyto skupiny byly zpravidla zřizovány v krajských městech a v rámci těchto skupin vykonával i svou vedoucí činnost krajský psovod a jeho zástupce. Výjimku v tomto systému tvořilo krajské ředitelství hlavního města Prahy, kde oproti specializacím vedených v ostatních krajích byla i skupina hlídková, která zajišťuje motorizovanou hlídkovou službu v rámci linky 158, a touto skupinou vybraná družstva psovodů jsou využívána při pořádkových akcích pod velením pražského útvaru speciálních pořádkových jednotek.

Další velká změna přišla po roce 2000, kdy vznikly kraje a v roce 2002, kdy zanikly okresy, v tuto dobu zaniklo velké množství kynologických výjezdových skupin zřizovaných zpravidla v každém okresním městě. V rámci úspor a reorganizace byly skupiny sloučeny do větších měst strategicky tak, aby byl kynologickým výjezdem pokryt v případě potřeby celý kraj a tento model trvá dodnes.

Co se týká výcvikových středisek, byla v rámci Policie České republiky zachována tři střediska, a to v Plzni na Bílé Hoře, Býchorech u Kolína a Dobroticích, jsou umístěna napříč republikou, a tím je zajištěno, že psovodi mohou navštěvovat výcvikové kurzy v přijatelné vzdálenosti od domova.

Chovatelské stanice byly v roce 1997 celkem 3: Libějovice, Domažlice a Prackovice nad Labem. Libějovická chovná stanice byla přes svůj věhlas, výsledky, výborný chovný materiál a personální obsazení zrušena z důvodu vzneseného restitučního nároku na pozemky a nemovitosti Libějovické chovné stanice, která k roku

2005 ukončila svou činnost. Nadále fungovaly Domažlice a Prackovice, které byly následně také zrušeny, ale vzhledem k havarijnímu stavu domažlické chovné stanice a nutným obrovským investicím do tohoto areálu byla domažlická chovná stanice přesunuta do areálu bývalé prackovické chovné stanice.

Po roce 1997, kdy přešla pod OSKH pohraniční, cizinecká a železniční policie, byly postupně u těchto složek rušena kynologická oddělení pro nepotřebnost v rámci úspor či zániku celých útvarů. Co se týká další ozbrojené složky - armáda přestala řešit ochranu státních hranic v souvislosti s rozvolněním politické situace a rušením pohraničních pásem v režimu, v jakém byly před rokem 1989. Byly zrušeny pohraniční brigády a armáda začala používat psy jako hlídkové a strážní pro střežení svých strategických objektů, specialisty pro vyhledávání drog, výbušnin a zbraní v rámci Vojenské policie. Činnost armády se přesunula ve většině za hranice naší vlasti, kam byly vyslány jednotky naší armády v rámci akcí řízených NATO, kterého jsme se stali v roce 1999 členy.

Velký vzestup, oproti době před rokem 1993, zaznamenala Celní správa, která zajišťuje kontrolu nad tranzitní dopravou napříč naší republikou a kontrolou zboží jak vyváženého, tak dováženého. Celní správa disponuje psy na vyhledávání drog, tabáku, peněz a ohrožených zvířecích druhů, aby zabránila ilegálnímu dovozu či tranzitu těchto látek, věcí a zvířat.

Vězeňská služba nezaznamenala až tak markantní změny v rámci kynologie využívané v její prospěch. Hlídková a strážní služba spolu se specialisty na vyhledávání drog jsou stálicemi v pomoci při udržování pořádku a pravidel nastavených v rámci vězeňské služby. Z širšího hlediska nutno říci, že oproti masivnímu nárůstu psů v ozbrojených a bezpečnostních složkách od počátku 20.století, po rozdělení ČSFR zažívá služební kynologie kvantitativní úpadek a zaměřuje se na co největší efektivitu při využití a rozmístění skupin služební kynologie na území České republiky.

7 Výcviková střediska ozbrojených a bezpečnostních složek

Výcviková střediska měla vždy významnou úlohu v přípravě služebních psů a vývoji služební kynologie jako celku. Výcviková střediska měla a mají výhodu bezprostředního kontaktu s velkým množstvím psovodů a psů a mají možnost posoudit vliv metodiky výcviku a skladby zkušebních řádů na efektivitu a použití psů ve službě.

Zkušební řády jsou dány, měly by bezprostředně reagovat na bezpečnostní situaci a vývoj kriminality ve státě. OSKH, která metodicky řídí činnost výcvikových středisek, vytváří legislativu pro použití služebního psa a skladbu zkušebních řádů pro jednotlivé specializace, měla by reflektovat aktuální dění a vývoj společnosti a přizpůsobovat náplň zkušebních řádů tak, aby dosáhla co nejefektivnějšího využití a potenciálu, který služební pes a jeho psovod nabízí. OSKH má skrze výcviková střediska výjimečnou možnost zpětné vazby, v níž bezprostředně mohou vidět, jak náplň zkušebních řádů působí na připravenost služebních psů a jejich praktickou použitelnost v rámci plnění úkolů Policie České republiky.

Metodika výcviku je zpracována, pravidla pro plnění jednotlivých kategorií jsou dány zkušebními řády, ale vše závisí na citlivosti a profesionalitě instruktora, který kurz ve výcvikovém středisku vede. Zkušený instruktor si psovoda se psem na začátku kurzu otipuje a vymyslí a nabídne takové řešení problémových pasáží, aby bylo možno nejen úspěšně splnit příslušnou kategorii praktického použití, ale také dosažení určitého progresu ve výcviku psa a rozvoje poznatků a odbornosti psovoda, neboť nejen pes se v průběhu kurzu vzdělává. Samozřejmě není třeba psovodovi měnit způsob výcviku a metody, které používá, pokud si dvojice rozumí a v plnění jednotlivých cviků není problém, v takovém případě by byly změny spíše na škodu.

Kynolog by měl být otevřený novým poznatkům, ty vyhodnotit a zvážit jejich zapojení do výcviku. Metodu psovod nemusí použít okamžitě, je možné, že ji nepoužije u aktuálního psa, ale metodu zná a v budoucnu se mu může u dalšího připravovaného psa naskytnout možnost metodu úspěšně použít. Výcvik psa je o citlivosti a pohotovosti psovoda, který používá nashromážděné poznatky, a ty intuitivně aplikuje ve vzniklých situacích v rámci výcviku a přípravy služebního psa. Instruktor a frekventant jsou oba na stejné lodi, mají společný cíl co nejefektivněji připravit

služebního psa pro plnění úkolů v rámci služby. Oba by měli být otevření dialogu, a pokud tomu tak je, mohou se vzájemně obohatit o nové poznatky.

Funkci instruktora by měli vykonávat ti nejzkušenější profesionálové, kteří mají praktické a teoretické znalosti a zkušenosti nashromážděné během aktivní služby, mají zvládnutou metodiku výcviku, kterou jsou schopni aplikovat na různé druhy psů, jsou empatictí a dokážou citlivě a upřímně vést frekventanty a jejich psy v rámci kurzu a v profesním růstu psovoda. Od doby Rakousko-Uherské monarchie a prvních výcvikových středisek, jako byly Nové hrady či následně Pyšeli, výcviková střediska a jejich instruktoři předávali zkušenosti, které sami nabyli v průběhu kariéry a studijních pobytů v zahraničí. Služební kynologie a civilní taktéž, neboť ta byla do 80.let vedena stejným směrem k praktickému využití služebních psů, měly ve světě velký věhlas. Kynologie byla na území České republiky velmi oblíbenou jak v civilní tak služební sféře, poskytovala podmínky pro růst a vzdělávání mnoha skvělým odborníkům, kteří v naší kynologii působili a působí. Civilní a služební kynologie se často setkává v osobách příslušníků ozbrojených či bezpečnostních sborů, kteří působí v kynologii služební i civilní, a tím obohacují obě odvětví kynologie o pohledy a poznání výcviku a přípravy psů, ke kterým by jinak nedošlo.

Ve výcvikových střediscích pracovala a pracuje celá řada odborníků. Mladí a začínající psovodi jsou těmito lidmi inspirováni a čerpají od nich nové poznatky. Zkušenosti psovodi si mohou s instruktory vyměňovat své poznatky a vzájemně prohlubovat svá poznání. Během období, kdy se služební kynologie vyvíjela na území Československého státu, vzniklo mnoho výcvikových zařízení, která sloužila k přípravě psovodů a psů různých ozbrojených a bezpečnostních složek státního zřízení. Některá zanikla, jiná fungují dodnes.

Nejstarší zařízení fungující na území České republiky za Rakousko-Uherské monarchie bylo zařízení v Písku. Toto zařízení fungovalo jako školící středisko, psinec a chovná stanice, ale jakmile byl získán objekt v Nových Hradech, tak toto zařízení zaniklo. Středisku v Nových Hradech vtisknul podobu a koncept Theodor Rotter, který ho vytvořil po německém vzoru a převzal taktéž německou metodiku výcviku. Středisko sloužilo pro školící účely a provozování kurzů psovodů, dále pak také jako chovná stanice pro služební psy. V začátcích středisko navštěvovali psovodi se svými

psy, které měli povoleny brát do služby. Středisko přešlo po rozpadu Rakousko-Uherské monarchie pod nově vzniklou Československou republiku. Ani středisko v Nových Hradech nemělo příliš dlouhou existenci. Jjakmile byl získán objekt v Pyšelích u Prahy, a ten byl připraven k provozu, bylo středisko v Nových Hradech zrušeno. Pyšeli se těšily podpoře ze strany státu a ministerstva vnitra, neboť v tuto dobu stoupal význam služebního psa jako nepostradatelného pomocníka v boji proti zločinu.

Byla vypravena skupina psovodů ve složení Pinkas, Horák, From, kteří jeli do německých výcvikových středisek, kde studovali metodiku výcviku, sbírali chovatelské zkušenosti a dokumentovali architektonickou a technickou stránku středisek, aby byli později schopni všechny tyto poznatky aplikovat při vzniku a budování nového střediska v Pyšelích. Středisko v Pyšelích položilo základ Československé služební kynologii a chovu služebních plemen psů pod záštitou státu. Bylo zde vyškoleny mnoho kvalitních kynologů a z Německa převzaté metody byly zdokonaleny a upraveny pro naše potřeby. Toto středisko úspěšně fungovalo až do roku 1956.

Po válce došlo k výrazné reorganizaci státní správy a kynologie u nově vzniklých složek, jako byl sbor národní bezpečnosti (SNB), pohraniční stráž (PS), armády či dalších složek, se ubírala vlastním směrem. SNB založil výcvikové středisko v Býchorech u Kolína, které funguje dodnes. PS zbudovala středisko v Libějovicích a ochrana železnic středisko v Plzni na Bílé Hoře, ostatní ozbrojené a bezpečnostní složky využívaly ke vzdělávání a přezkušování středisek výše zmíněných složek.

Po roce 1989 a 1993 přichází další reorganizace. Stát se snaží ušetřit, ruší, reorganizuje a slučuje některá střediska. Nově vzniká výcvikové středisko v Dobroticích z areálu bývalé školní pohraniční roty a středisko ochrany železnic v Plzni na Bílé Hoře přechází pod správu policejního prezidia. Střediska v Dobroticích, Býchorech a na Bílé Hoře fungují pod záštitou OSKH dodnes. Po roce 1993 zakládají v průběhu let výcviková střediska i další rezorty: Celní správa středisko v Heřmanicích a Vězeňská služba v Jiřicích.

Výcviková střediska plní významnou roli i v pořádání služebních kynologických soutěží. Instruktoři plní funkci rozhodčích, figurantů, pomocníků a organizačního štábu a podílí se svými podněty na tvorbě propozic pro tyto soutěže.

8 Chovné stanice pro služební psy ozbrojených a bezpečnostních složek

Chovná stanice je producentem psů pro potřeby subjektu, který jí zřizuje. V průběhu času chovatelské stanice chovaly a experimentovaly s různými plemeny psů, avšak vždy hrálo prim pouze jedno plemeno, a to německý ovčák. Pokusy s chovem jiných plemen služebních psů probíhaly zejména v počátcích kynologie na území našeho státu, neboť v začátcích nebylo k dispozici dostatečné množství psů pro služební účely. Používali se všichni psi, kteří byli schopni splnit kritéria pro použití ve službě. V současnosti se také můžeme setkat ve službě s plemeny či kříženci, kteří se vymykají standardům, ale to záleží především na psovodovi a jeho osobních preferencích, jakého psa si zvolí. V současné době je vhodných psů dostatek, ale v dobách, kdy služební kynologie na území našeho státu začínala, tomu tak nebylo a získat vhodného psa nebylo jednoduché ani levné, a proto četníci pracovali s takovými psy, které se jim podařilo získat.

Služební chov vždy vycházel z chovu civilního. Psi vhodní pro služební účely nikdy nevznikli čistě pro tento účel, většinou to byli psi ovčáčtí, pastevečtí, honáčtí, lovečtí či hlídací, u kterých se projevíly vhodné vlohy pro plnění služebních úkolů. Velké štěstí pro služební kynologii bylo a je, že psovodi dělají svou práci s láskou a mnohdy neváhají investovat své osobní prostředky a čas, aby mohli vykonávat práci se psem.

Podpora státu při získávání a chovu služebních psů začíná až v období fungování výcvikového střediska a chovné stanice v Pyšelích. Přestože chovná stanice nestačila produkovat dostatečné množství služebních psů a bylo třeba doplňovat stavy psů výkupem od civilních chovatelů, položila tato stanice základní kámen chovu služebních psů v Československé republice.

Skutečný rozmach přišel v 50. letech. Bezpečnostní situace a koncepce tehdejší bezpečnostní politiky potřebovala pro realizaci plánů a rozsáhlých opatření velké množství psů, které civilní chovatelé nebyli schopni pokrýt. Každý rezort používající pro plnění svých úkolů psy měl, až na výjimky, i svou vlastní chovnou stanici.

Po zrušení Chovatelské stanice PS v Pyšelích v roce 1956 byl chov psů umístěn na jednotlivé brigády PS, které měly zajistit dostatečný počet psů v jednotkách Pohraniční stráže. Tyto odchovy na brigádách však nebyly efektivní. Výsledky práce nebyly srovnatelné, kontrola chovu byla problematická a hlavně nebylo jasné, jak efektivně odchovávat štěňata pro PS. Jasným řešením bylo až vybudování chovatelské stanice v Libějovicích v roce 1961, která se stala součástí Poddůstojnické školy služebních psů PS.⁸

Absolventi poddůstojnické psovodské školy dostali z chovné stanice přidělené starší štěně, se kterým po absolvování výcviku přecházeli přímo k pohraničním brigádám a ochraně státních hranic. Pohraniční stráž rozvinula a povznesla svůj chov zejména díky kontaktům s chovatelem německých ovčáků z NDR, odkud průběžně importovali řadu velmi kvalitních plemenných psů a fen. Chov PS velmi výrazně zasáhl i do civilní chovatelské sféry a příznivě ovlivnil chov německého ovčáka v ČSSR, který je i díky tomu dodnes na světové úrovni.

Dalším významným rezortem chovajícím služební psy byl Sbor národní bezpečnosti (SNB). SNB založil roku 1953 chovatelskou stanici v Prackovicích nad Labem, která funguje dodnes. Provoz prackovické chovné stanice byl v jedno období přerušen z důvodu nadbytečnosti, ale následně byla do jejího areálu přesunuta stanice domažlická, neboť bylo rozhodnuto, že investice do její rekonstrukce by byly příliš vysoké a stěhování do Prackovic, které byly již zrekonstruované, bude lepší varianta. Chovná stanice v Prackovicích je v současné době jediný producent psů pro potřeby Policie České republiky. Domažlická chovná stanice původně vznikla přesunutím chovné stanice PS z Houstoně do Domažlic, kde působila pod správou PS a po roce 1989 přešla pod policejní prezidium.

Ostatní ozbrojené a bezpečnostní složky řešily a řeší psy pro své potřeby formou výkupu z civilního sektoru. Jsou jimi Armáda České republiky, Celní správa a Vězeňská služba.

⁸ RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 9788090421080. s 223.

V současné době, kdy není potřeba tak velké množství služebních psů, je otázka vlastního služebního chovu, který provozuje Policejní prezidium versus výkup připravených psů z civilního sektoru, stále více diskutován. Služební chov má určitou tradici a poskytuje chovatelům zpětnou vazbu kvality a vývoje jimi vyprodukovaných psů, avšak provoz chovné stanice a náklady spojené s chovem často dosahují vyšších částek než vykoupení rozpracovaného psa z civilního sektoru. V době, kdy stát zvažuje každou investici, je téma chov versus výkup stále aktuálnější.

Chov služebních psů v chovné stanici je řízen OSKH. Zpravidla vždy fungovala chovatelská komise složená z různých odborníků z řad Policie české republiky, případně jejích civilních zaměstnanců. Chovatelská komise zpracovává plán krytí služebních fen, určuje psy, kteří budou použiti v plemenitbě, plánují obměnu chovného materiálu a případný nákup zvířat z civilního sektoru pro oživení genetického fondu. Při sestavování chovného plánu se musí brát v úvahu příslušnost zvířat k určitým krevním liniím, zbarvení, konstituce a povaha. Chovatelská komise udává směr, kterým se služební chov ubírá.

V chovných stanicích jsou stabilně drženy chovné feny, které mají přiděleni jednotliví instruktoři a ti o ně pečují. Jako chovní psi jsou používáni buď psi služební, u kterých můžeme vysledovat všechny vlastnosti, které bychom rádi na potomstvo přenesli, nebo psi z civilního sektoru, kteří nám ale neposkytují celkový obraz o jejich povaze a zejména sociálním chování, a jejich největším přínosem je zejména oživení genetického fondu služebních psů.

Odchovaná štěňata jsou odebírána krajskými ředitelstvími buď ihned po odstavu, nebo nejpozději v roce a půl věku. Do této doby je s nimi prováděn výcvik dle stanovených úloh. V půl roce je proveden kontrolní rentgen kyčlí, loktů a páteře, který se vyhodnotí a v případě kladného výsledku pes pokračuje v přípravě. Tímto vyšetřením se sledují zejména degenerativní změny ve vývoji kloubů a páteře, kterým se u kloubů nazývá dysplazie a u páteře spondylóza. Ideální stav je odběr štěňat ihned po odstavu, štěně vyrůstá pod dohledem svého psovoda a ten ho může podle budoucí specializace směřovat určitým směrem. Na chovné stanici zůstávají psi v případě, že nejsou na štěňata požadavky nebo si štěně v rámci výběru nikdo nevybral, v takovém případě se pokračuje v přípravě štěněte dle stanovených úloh. Chovné feny se

získávají buď přímo z produkce chovné stanice nebo odměnou za krytí služebních psů v civilním sektoru či nákupem z civilního sektoru, což je přínosné zejména pro obměnu genetického materiálu z hlediska přílišné příbuznosti chovaných zvířat.

Chovná stanice má svého veterináře a kompletně vybavené veterinární zařízení, porodnu, úsek, kde jsou umístěny chovné feny a úsek, kde jsou umístěny feny se štěňaty, úsek, kde jsou umístěna štěňata po odstavu, zázemí pro zaměstnance, skladovací prostory pro krmivo a kynologické potřeby, kancelářské prostory, prostory pro výcvik a rozvíjení přirozených vlastností štěňat. Tento model byl využíván u všech chovných stanic, které na území našeho státu fungovaly. Podstatný rozdíl je ve stravování psů, neboť to bylo dříve zajišťováno krmným masem, které se zpracovávalo v kuchyních pro psy buď vařené nebo syrové. Prackovická chovná stanice je ojedinělá systémem ustájení psů, ti jsou zde umístěni ve venkovních výbězích s boudou a zpravidla v každém výběhu je strom poskytující stín a ochranu před nepřízní počasí. Ostatní chovné stanice byly z větší části vybavené zastřešenými kotci, což z hlediska čistoty a rozvíjení sociálních vazeb mezi štěňaty nebylo ideální.

9 Plemena psů používaná u ozbrojených a bezpečnostních složek

Pes, který je používán pro práci u ozbrojených či bezpečnostních složek, musí splňovat řadu kritérií, aby byl schopen tuto práci vykonávat. Práce bezpečnostních či ozbrojených složek je náročná po psychické i fyzické stránce. Psovod se psem se připravují v rámci své specializace za pomoci modelových situací na možné situace, se kterými se mohou v průběhu služby setkat. Situace na místě činu či místě použití psa je mnohdy úplně rozdílná, zejména díky vnitřním pochodům zúčastněných lidí, adrenalinu a napětí, které situaci provází. Na tyto aspekty se nelze tréninkem dostatečně připravit. Základním předpokladem pro úspěšné zvládnutí situace je klid a nadhled psovoda. Pokud je psovod vyvedený z rovnováhy, chová se jinak, motorické pohyby a posunky jsou rozdílné, intonace a povely taktéž, v tu chvíli se stává psovod pro psa nesrozumitelným, pes nechápe, co se děje a v tu chvíli by ještě měl zakročit. Je velmi důležité, aby pes byl dostatečně psychicky stabilní a pudově natolik dobře vybavený, aby dokázal pracovat i v extrémních podmínkách, do kterých se v rámci služby může dostat.

Je ideální, pokud začínající psovod ve svých začátcích dostane přiděleného staršího stabilního psa, který má už určité zkušenosti a nervozitu psovoda nevnímá tolik jako třeba mladý nezkušený pes. Nezkušený psovod a nezkušený pes jsou dvojice, která může v rámci plnění úkolů služby lehce selhat, což může mít pro oba fatální následky.

Výcvik a zkušenosti psovoda dokáží i z průměrného psa udělat kvalitní zvíře. Je ovšem jak na zvažení psovoda tak služebního funkcionáře, který příslušné skupině velí, aby zvažili, do jaké problematiky psa zařadí, neboť i přes velmi kvalitní výcvik může takový pes v krizové situaci selhat. Toto se může samozřejmě stát i povahově silnému psovi, ale v tomto případě to spíše bývá selhání lidského faktoru z hlediska nedostatečné přípravy či nezkušenosti psovoda.

Co se týká zdravotních a konstitučních předpokladů, pro služební účely je využíváno služebních plemen psů, která jsou oficiálně vedena v seznamu Federation

cynology internacional (FCI) a mají stanovené exteriérové i zdravotní standardy pro použití v chovu, tyto standardy, a především ty zdravotní, přebírají jako podmínky pro použití ve službě i ozbrojené a bezpečnostní složky.

Od počátků používání služebních psů pro potřeby ozbrojených a bezpečnostních složek se používalo převážně psů ovčáckých, honáckých, loveckých či hlídacích, kteří projevili nadání pro plnění služebních úkolů, především nadání pro pachové práce, ostražitost, nebojácnost, dostatečně vyvinutý kořistnický a pokrmový pud a schopnost a chuť spolupracovat s člověkem.

Průkopníkem a nejspíše i zakladatelem služební i civilní kynologie bylo Německo, proto většina plemen, která se používají, pochází z Německa či jeho blízkého okolí. Mezi první plemena používaná pro služební účely řadíme erdelteriéry, dobrmany, kníračce, rotvajlery a různé lovecké psy.

Německý ovčák se z výše uvedených plemen začal používat nejpozději, přestože si vydobyl největší slávu a věhlas. Nebýt zakladatele tohoto plemene v jeho moderní podobě, Maxe von Stephanitze a jeho psa Horanda von Grafrath, kteří byli neúnavnými propagátory, nebylo by toto skvělé plemeno představeno světu. Stephanitz vtiskl prvotní moderní podobu plemeni výběrem exteriérově podobných psů, kteří měli odpovídající povahové vlastnosti. Tyto vlastnosti mezi sebou křížil a docílil tím upevnění požadovaného exteriéru a povahy. Stephanitz se opakovaně pokoušel o zařazení německého ovčáka mezi služební plemena, to mu bylo odmítáno vyhovět až do doby, kdy dostal příležitost prakticky předvést dovednosti svého psa s velice kladným ohlasem. Od té doby se německý ovčák rozšířil do celého světa a je považován za nejuniversálnějšího pracovního psa.

Max Friedrich von Stephanitz se narodil do rodiny nižší šlechty. Na její přání se dal na vojenskou dráhu a vypracoval se až na jízdního důstojníka. Během své práce se setkal i s ovčáckými psy, kteří ho zaujali svou pracovitostí. V 90. letech 19. století koupil pozemek nedaleko obce Grafrath v Bavorsku, kde začal s chovem psů. Hledal vhodné pracovní psy pro založení nové linie, až ho 8. dubna 1899 na výstavě psů ve Frankfurtu jeho spolupracovník Arthur Meyer upozornil na tříletého ovčáckého psa Hektora Linkersheima. Byl to krátkosrstý vlkošedý pes se vztyčenými ušima a asi 60ti

centimetry v kohoutku. Von Stephanitz ho koupil a přejmenoval jej na Horanda von Grafath, zakladatele chovu a známého prapředka všech německých ovčáků.⁹

Od Francie přes Holandsko a Belgii byli taktéž chováni ovčáčtí psi, kteří vydobyli své postavení ve služební kynologii, ale k jejich popularizaci došlo až mnohem později. Možná to bylo podmíněno obrovskou popularitou německého ovčáka, že byla tato plemena zastíněna jeho slávou. Jednalo se o plemena jako flanderský bouvier, briard, bauceron a 4 variety belgických ovčáků. Tato plemena jsou spjatá s historií služební kynologie především v zemích svého původu. Kynologie se v těchto destinacích ubírala vlastním směrem a nezasahovala do kynologického dění za svými hranicemi tak, jak to bylo třeba u Německa. V těchto zemích má civilní kynologie, která taktéž dala základ té služební, hluboké kořeny. Vznikaly zde zkušební řády, které přetrvaly v téměř nezměněné podobě až dodnes.

Veškerá civilní kynologie všestranného charakteru, čímž se rozumí pachové práce, ovladatelnost a cviky obrany, vždy vycházela a simulovala praktické použití psa, které každý národ přizpůsobil svým potřebám a požadavkům.

Všechna výše zmíněná plemena jsou dodnes používána, ovšem první dvě příčky obsazují psi plemen německý ovčák a belgický ovčák malinois. Tato dvě plemena jsou natolik universální a mají všechny potřebné předpoklady pro služební použití, že ostatní plemena v podstatě vytlačila ze scény. Občas se používá i kříženců těchto dvou plemen, ale bylo docíleno pouze stejných výsledků jako s jejich čistokrevnými předky. Pro speciální pachové práce jsou používána i jiná plemena jako je labrador, různí retrívři, border kolie a různí lovečtí psi. Vše záleží na osobních preferencích psovoda, s jakým plemenem si rozumí a chce s ním pracovat.

Člověk má tendenci vést věci do extrému a křížením různých plemen s určitými výraznými povahovými vlastnostmi by rád tyto jedince zkřížil a docílil povahových vlastností rodičů u jejich potomka, což se občas povede, ale také dochází k produkci povahově nestabilních zvířat, která těžko hledají uplatnění v běžném civilním životě a

⁹ eCanis.cz:Max Emil Friedrich von Stephanitz[online]. [cit.26.02.2022] Dostupné z https://www.ecanis.cz/slovník-pojmu/max-emil-friedrich-von-stephanitz_1241.html

pro služební účely se nehodí, což vede k závěru, že belgický či německý ovčák je ideálním řešením pro potřeby ozbrojených složek.

10 Zkušební řády pro přezkušování služebních psů

První zkušební řády pro služební psy vycházely ze zkušebních řádů civilních stejně jako celá služební kynologie. Civilní kynologie simulovala praktické použití psů v uměle vytvořených podmínkách. Původně se používali pouze psi všestranní nebo psi, kteří měli jednu disciplínu všestranného použití psa dominantní. Mluvíme-li o všestranném psu, máme tím na mysli psa, který je používán k pachovým a obranným pracím, ovladatelnost je společná pro všechny typy použití psů.

Pachové práce dělíme na speciální pachové práce, čímž je míněno používání psů k vyhledávání drog, výbušnin, akcelerantů, lidských ostatků, tabáku, peněz, chráněných druhů zvířat a metoda pachové identifikace. Pro všechny výše zmíněné specializace je vždy vyčleněn konkrétní pes, který je označován jako specialista na nějakou výše zmiňovanou specializaci. Pes má omezenou kapacitu mozku a všechny tyto specializace jsou velmi náročné. Aby pes pracoval spolehlivě, je třeba jeho specializace na konkrétní problematiku.

Speciální pachové práce začaly být cíleně cvičeny začátkem 90.let, kdy si to žádala bezpečnostní situace a boj s různými novými druhy trestné činnosti. Speciálně vycvičený pes pro vyhledávání určitých látek a věcí byl významným pomocníkem v boji proti novým druhům kriminality. S výcvikem pro vyhledávání různých druhů látek a věcí, např. výbušnin, se experimentovalo již u PS, ale k rozšíření těchto problematik a jejich oficiálnímu zařazení do seznamu problematik služebních kynologických činností došlo až v 90.letech.

Psovi lze vtisknout do paměti jakoukoliv látku, která se odpařuje a uvolňuje molekuly pachu. Tuto látku je pes schopen po absolvování výcviku vyhledat a vhodným způsobem označit. Použití jednotlivých druhů specializací není jednotné, každá bezpečnostní složka státu reflektuje situace a problematiku, kterou v rámci plnění svých úkolů řeší. Policie České republiky má specialisty na vyhledávání drog, výbušnin, akcelerantů, lidských ostatků a metodu pachové identifikace (MPI), Armáda a Vojenská policie má specialisty na vyhledávání zbraní, drog a výbušnin, Celní správa disponuje specialisty na vyhledávání peněz, tabáku, drog a chráněných druhů zvířat, Vězeňská služba má specialisty na vyhledávání drog.

V rámci přezkoušení pro jednotlivé kategorie služebního použití psů se přezkušuje schopnost psa nalézt látku v automobilu, oblečení či zavazadle osoby a schopnost vyhledávání látky v objektu či terénu.

Metoda pachové identifikace je samostatnou disciplínou mezi speciálními kynologickými činnostmi. Jedná se o vysoce vědeckou činnost, která má svá pravidla a specifika, je prováděna ve specializovaných objektech k tomu určených, kde pes na sále porovnává 7 po sobě jdoucích pachových konzerv, z nichž jedna obsahuje pach odebraný na místě činu a ostatní pachy jsou druhově podobné náhodně odebrané vzorky. Pes tyto konzervy porovnává s pachem, který je odebrán u osoby podezřelé ze spáchání určitého prověřovaného skutku. Pro větší věrohodnost se po označení vzorku psem vzorky přemístí a srovnání proběhne znovu, případně je možno pach nechat srovnat dalším psem. Výsledky MPI jsou nepřímým důkazem, proto slouží tato metoda především jako operativně pátrací prostředek.

Psi všestranní jsou psi, kteří jsou v rámci svého použití používáni k pachovým a obranným pracím. Dle zkušebního řádu Policie České republiky pro služební psy rozlišujeme dva druhy všestranných psů, a to psy hlídkové a výjezdové. Tyto dvě kategorie se od sebe liší náročností pachových prací, v níž hlídková kategorie obsahuje pouze základ pachových prací a výjezdová obsahuje kompletní pachové práce, kterými jsou sledování pachu zájmové osoby po stopě v terénu či frekvenci, pátrání po věcech pachatele či pocházejících z trestné činnosti a nábojnic vystřelených na místě činu. Obranné práce jsou obdobné u obou kategorií.

Kategorii hlídkovou „H“ a výjezdovou „V“ lze chápat i jako první a druhý stupeň všestranného použití psa. Pes potřebuje k přípravě ke složení kategorie „V“ nejen výcvik, ale také určitý čas, aby mohl vyžrát, získat zkušenosti a nabýt sebevědomí v pachových pracích, neboť při přetížení psa a nezdarech při praktickém použití může rychle dojít ke zkažení psa a ztrátě jeho jistoty a sebevědomí. Zpravidla má psův souběžně dva psy. Jednoho, který je hotový výjezdový pes, a druhého, který je připravován, ten má zpravidla jako první kategorii „H“ a je postupně připravován pro kategorii „V“. Je také používán v méně náročných a závažných případech, a tím nenuceně a nenásilně sbírá zkušenosti a nabývá sebevědomí.

Pachové práce u všestranného psa kategorie „V“ obsahují vypracování pachové stopy v terénu nejméně 3 hodiny staré, sledování pachové stopy ve frekvenci 20 minut staré, vypracování dostihové stopy, tzn. Stopy, kdy je předpoklad že pachatel má mírný náskok a účelem je jeho dostižení a případné zadržení, dále vyhledání předmětu pachatele či věci pocházejících z trestné činnosti.

Vypracování stopy je ovlivněno několika faktory, kterými jsou teplota, tlak, vlhkost vzduchu a rychlost větru. Při ideálních podmínkách, kterými jsou teplota kolem 5°C a vyšší vlhkost vzduchu, zpravidla to bývají jarní a podzimní měsíce, kdy jsou podmínky ideální. Jsou známi případy, kdy pes vypracoval i 12hodinovou stopu, ale všeobecně se předpokládá, že pes spolehlivě pracuje na stopě kolem 3 hodin stáří. Další disciplínou je vyhledávání předmětů pachatele či pocházejících z trestné činnosti, a to buď po vypracování pachové stopy při návratu zpět, kdy je prověřováno, zdali pachatel v průběhu cesty nějakou věc nezhodil, nebo v místě, kde je předpoklad, že pachatel věc zhodil či ukryl. Poslední disciplínou je vyhledávání nábojnic vystřelených ze zbraně na místě činu. Ty se následně používají pro balistické zkoumání a určení shodnosti s určitou zbraní. V minulosti bylo obsahem kategorií ještě srovnání pachu předmětu či stopy s pachem několika osob stojících v řadě a ztotožnění jedné osoby s tímto pachem. Toto porovnání byla v podstatě obdoba Metoda pachové identifikace (MPI).

Vyhledání osob v terénu či objektu je sice pachovou prací, ale spadá do oddílu obranných prací. Účelem je, aby po policistou pronesené výzvě směřující k pachateli a jeho opuštění skryše, pes vypuštěný na volno a v náhubku tuto osobu vyhledal a štěkotem označil.

Obsahem obranných prací v rámci všestranného použití psa je likvidace výtržnosti psem, a to buď s náhubkem, či bez něj, zadržení prchajícího pachatele a zadržení pachatele, který se snaží psa od zákroku odradit. Příprava psa pro obranné práce musí být systematická a postupná, situace se postupně stěžují tak, aby se neustále zvedalo sebevědomí psa. Cviky ovladatelnosti jsou nedílnou součástí obranných prací, pes musí být ovladatelný a reagovat na podněty psovoda, ať se jedná o střežení pachatele při osobní prohlídce, či jeho eskortování.

Podle závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 17.června 2009, kterým se upravuje činnost služební kynologie a hipologie,

Čl.5 Výkon služby s použitím služebního psa

- (1) Výkon služby se služebním psem může provádět psovod, který absolvoval odborný kurz ve výcvikovém středisku. Do výkonu služby může být zařazen pouze s jemu přiděleným služebním psem, s nímž odborný kurz absolvoval. Služební pes je psovodovi přidělován (odnímán) do osobní péče k individuálnímu nebo hromadnému ustájení rozhodnutím služebního funkcionáře s personální pravomocí současně s rozhodnutím o přiznání nároku náležitostí výživného na služebního psa.
- (2) Služební pes smí být použit ve výkonu služby zásadně podle zadané kategorie, bez zadané kategorie nesmí být použit k výkonu služby. Kategorie stanoví ředitel ředitelství.¹⁰

¹⁰ Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 17.června 2009, kterým se upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie

11 Vyšší nervová činnost psa a rozdělení psů podle typu vyšší nervové činnosti

Působí-li na organismus nějaký podnět, hovoříme o podráždění. To vždy vyvolává nějakou reakci organismu (pokud ovšem není ve stadiu útlumu, např. hlubokém spánku). Reakci organismu na podráždění nazýváme reflexem. Reflex je odpovědí organismu na vnější nebo vnitřní podráždění. Rozeznáváme dva základní druhy reflexů: podmíněný a nepodmíněný. Podmíněnými reflexy nazýváme takovou činnost psa, kterou získal z životních zkušeností nebo z toho, čemu jej naučil člověk. Nepodmíněnými reflexy jsou ty reakce, které jsou psovi vrozeny. Rozlišujeme je na jednoduché a složité. Složité označujeme jako instinkty nebo pudy.¹¹

Podráždění je přijímáno smyslovým orgánem a předáno do centrální nervové soustavy, tuto dráhu nazýváme reflexní oblouk. Nepodmíněné reflexy jednoduché jsou například ucuknutí tlapy po došlápnutí na ostrý předmět, složité jsou procesy, které zaručují přežití jedince. Od narození je jím např. reflex sací, pokrmový, vylučovací a dýchací nebo reflex zaručující přežití druhu jako reflex rozmnožovací nebo mateřský.

Podmíněné reflexy jsou rozhodujícím faktorem ve výcviku, člověk na základě podnětů působících na psa psovi vytváří podmíněný reflex, a ten na jeho základě provádí člověkem požadovanou činnost.

Podněty dělíme z hlediska výcviku na podmíněné, těmi jsou povel, posunek či pach při pachových pracích a nepodmíněné buď mechanické, těmi jsou hlazení, stisk rukou, působení obojku a chuťové podněty, kterými jsou různé pamlsky a odměny. Zjednodušeně řečeno podmíněný podnět k vykonání povelu být musí, protože je povel, kdežto nepodmíněný být nemusí, protože to je buď korekce nebo odměna.

Typy psů z hlediska vyšší nervové činnosti rozdělujeme do 4 skupin podle míry reakce na podráždění centrální nervové soustavy či jejího uhasínání, které nazýváme útlumem. Podráždění a útlum by měly být v ideálním případě v rovnováze. Podle míry

¹¹ Prof. MVDr. Jozef HRUŠOVSKÝ, DrSc. a kolektiv: Pes a jeho výcvik. 1.vydání. Praha: Naše vojsko. 1984 ISBN 28-112-84. s 76-79

rovnováhy a převládajícího podráždění nebo útlumu řadíme psy do 4 kategorií, které přímo utvářejí předpoklady a vhodnost psa pro služební výcvik.

Prvním typem je melancholik, tento typ psa je slabý s nízkou hladinou podráždění a diferenciací útlumu. Tento pes není dostatečně stabilní, není u něho možná dostatečná motivace k výcviku a není proto vhodný pro služební výcvik. Melancholik mívá neadekvátní reakce na vnější podněty.

Další typ je flegmatik, tento typ psa je vyrovnaný ale pomalý. Tito psi mají vysoký práh dráždivosti, který velmi rychle uhasíná a psa je těžké motivovat a udržet jeho pozornost potřebnou k plnění úkolů v rámci výcviku a služby.

Ideálním typem psa pro služební výcvik je sangvinik, tento pes má silné procesy podráždění a útlumu, které jsou v rovnováze a pes plynule přechází z jednoho procesu do druhého, pes se snadno učí a vytvořené reflexy jsou trvalé.

Posledním typem je cholerik, který je silným, nevyrovnaným a vysoce dráždivým psem. Cholerik má výrazné podráždění ale pomalý útlum, do kterého se z procesu podráždění dostává mnohdy velmi obtížně, často neadekvátně reaguje na vnější podněty útokem stejně jako jeho opak melancholik pasivní či bázlivou reakcí. Cholerika lze používat jako všestranného psa, avšak je třeba jeho důkladné přípravy v obranných i pachových pracích. V obranných pracích je potřeba seznámit psa s různými situacemi, neboť při vytvoření velkého tlaku se může psychika psa z důvodu předráždění zhroutit, a ten může pod tíhou situace selhat a jít do útlumu.

Útlumy dělíme na podmíněné a nepodmíněné. Podmíněné útlumy jsou uhasínající, diferenciacní a opožďující. Uhasínající útlum vzniká na základě nedostatečného upevnění podmíněných reflexů, které se upevňují působením podmíněných a nepodmíněných podnětů. Nedostatečně upevněný podmíněný reflex nepoužíváním podmíněných a nepodmíněných podnětů postupně uhasíná a mizí. Další útlum je diferenciacní, je to rozlišení sluchových, zrakových či čichových podnětů, např. cholerik, u kterého převládá podráždění, není schopen diferencovat mezi těmito podněty, tzn. že v situacích, kdy by měl např. užít svůj čich, tak se spoléhá stále na svůj zrak či sluch. Dalším podmíněným útlumem je opožďující se útlum, na kterém jsou založeny všechny cviky, které obsahují klidové fáze, cviky, kdy pes musí

přerušit určitou činnost a setrvat v nějaké poloze či části cviku do té doby, než dostane pokyn k pokračování.

Nepodmíněné útlumy dělíme na vnější dočasný, vnější trvalý, ochranný a spánkový útlum. Vnější dočasným útlumem rozumíme podněty, které vyvolají určitou nežádoucí reakci psa na tento podnět, jsou jimi např. střelba, zvěř, auto, vlak. Výcvikem lze tyto reakce do určité míry odstranit. Vnější trvalý podnět je podnět, který nelze výcvikem eliminovat, je jím např. bolest či nemoc, a tu je třeba odstranit. Ochranný útlum je odpovědí organismu na přecvičení, pes přestává reagovat na podněty v důsledku přetížení. Pes nerozumí tomu, co se po něm chce, anebo je cvik procvičován příliš a pes v rámci své psychické i fyzické ochrany jde do ochranného útlumu, aby se ochránil. Spánkový útlum nastává po rozšíření kteréhokoliv útlumu po celé kůře mozkové, kdy pes začíná usínat.

Psovod na psa působí jako komplexní podnět, pes psovoda vnímá svým zrakem, sluchem i čichem. Psovod na psa působí mimikou, intonací, pohybem a díky pachu pes psovoda spolehlivě pozná i ve tmě. Vhodným působením dokáže psovod ve výrazné, ne-li zásadní míře, ovlivnit kvalitu výcviku, trvalost podmíněných reflexů a spolehlivost a radost, se kterou pes cviky provádí.

12 Výcvikové metody

Výcvikové metody prošly velkým vývojem od doby, kdy člověk začal povelovat chování psa pro své potřeby. Z prvopočátku lidé spíše využívali pudového a instinktivního chování psa a nežádoucí reakce a činnosti psovi mechanickou cestou zakazovali. V čase, kdy se člověk pokusil více využít potenciál, který vlastnosti psa nabízejí, byla potřeba větší spolupráce, vedení a koordinace ze strany psovoda, a k tomu bylo třeba určitého výcviku.

Byla vytvořena metodika, jejímž účelem je vytvořit u psa trvalý podmíněný reflex. Výcvikové metody prošly velkou evolucí, člověk se snažil co nejefektivnější cestou naučit psa činnost, kterou od něho požadoval, zkoušel to mechanicky, příkazy, zákazy, formou napodobování, různými formami motivace a kombinací všech těchto faktorů v různém poměru.

Člověk se snažil nazírat na výcvik jako vědec, který uplatňuje a objevuje ve výcviku způsoby a zákonitosti fungování vyšší nervové soustavy a budování podmíněných reflexů. Člověk se snažil a snaží vynalézt co nejefektivnější metody a způsoby výcviku, které povedou ke 100% výsledkům za užití co nejmenšího úsilí, to v podstatě není špatně. Člověk musí mít teoretické znalosti co se výcviku týká, znalost vyšší nervové soustavy, tyto poznatky shromažďuje v průběhu profesního života, a tím, že každý pes je individuální, se psovod posouvá s každým dalším psem, kterého připravuje a následně používá pro služební účely. Přes veškeré vzdělávání by ovšem neměl psovod zapomenout na to, co je podstatou celého výcviku psa, a to na nazírání na psa jako na živou bytost, která není prostředkem plnění si osobních tužeb, cílů a profesního růstu.

Vztah člověka a psa je zásadní pro rozvíjení osobnosti psa a jeho učení, vzájemná důvěra a opora hraje klíčovou roli v kritických situacích, do kterých se může dvojice v rámci plnění služebních povinností dostat. Psovod musí být ke psu přímý a spravedlivý, musí vědět, kdy psa pochválit, kdy mu něco zakázat, a jak psa nasměrovat, a to vždy s láskou ke psu a společné činnosti, kterou tato dvojice provádí.

Metodou výcviku rozumíme systematické působení na psa za používání určitých podnětů. Používáme 4 základní metody: chuťově dráždivou, mechanickou, kontrastní a napodobovací.¹²

Krom výše zmíněných metod z novějšího hlediska rozeznáváme ještě metodu hrací. Chuťově dráždivá metoda využívá touhu psa po pamlsku, kterým psovod psa navede do požadované pozice a po zaujetí této pozice psovod psa odmění. Mechanickou metodou psovod psa do požadované pozice dostává mechanicky a při zaujetí polohy či provedení činnosti psa pochválí, tato metoda byla dříve hojně využívána, ale pes fungoval pod tlakem a mnohdy ze strachu, z čehož mohlo docházet k ochrannému útlumu. V současné době se téměř nepoužívá. Metoda napodobovací využívá napodobování starších zkušených psů těmi nezkušenými, zejména při rozvíjení kořistnického a obranného pudu při nácviku obrany. Hrací metoda využívá motivace formou hry s oblíbenou hračkou jako odměnou po splnění cviku. Ideální je metody kombinovat podle cíle, kterého chceme dosáhnout.

V prvních fázích výcviku je vhodné použít chuťově dráždivou metodu pro budování podmíněných reflexů. Pes je poměrně v klidu a stíhá vnímat, k čemu je směřován a co se po něm chce, často je kromě psychického osvojení si určité činnosti důležité i motorické cvičení pro správné plnění cviku, a aby byl pes schopen koordinovat své tělo při této činnosti - to nám chuťově dráždivá metoda výborně umožňuje. Po zvládnutí výcviku chuťově dráždivou metodou lze se zvyšující se náročností např. pachových prací přejít na metodu hrací, zvýšit úroveň odměny z pamlsku na hračku, a tím docílit vyšší motivace a vyhnout se útlumu, který by mohl vzniknout zátěží nastat. Metodu chuťově dráždivou a hrací lze velice úspěšně ve výcviku kombinovat podle toho, jak velkou motivaci a míru koncentrace psa při určité činnosti potřebujeme.

Při nácviku pachových prací je zcela zásadní znalost složení pachu a jeho chování v prostředí, tato znalost je důležitá jak pro všestranné psy, tak pro psy specialisty na vyhledávání různých látek či věcí. Pach je pro psa určitý podnět, který

¹² Prof. MVDr. Jozef HRUŠOVSKÝ, DrSc. a kolektiv: Pes a jeho výcvik. 1.vydání. Praha: Naše vojsko. 1984 ISBN 28-112-84. s 112.

pes dokáže podle svých zkušeností vyhodnotit a označit či sledovat. Každá věc či osoba má svůj specifický pach, uvolňuje molekuly pachu, které ovšem nejsou stálé a mají za určitých podmínek trvanlivost buď delší nebo kratší.

Pach člověka se skládá z individuálního a regionálního pachu, tyto pachy specifikují člověka jako individuum a jsou rozhodující při práci psa na stopě či vyhledávání osoby v terénu. Individuální pach je celkovým pachem určitého člověka a regionální pach je pachem části těla jako podpaží, genitálie, atd. Dalšími pachy člověka jsou pachy přidružené, a to jsou pachy pracoviště, parfémů, oblečení, atd.

Člověk za sebou neustále zanechává pachovou stopu, uvolňuje ze sebe molekuly pachu a částičky odpadávající kůže všude, kudy projde, nebo kde se nějaká jeho část těla něčeho dotkne. Každé prostředí drží pachovou stopu různě dlouho, rozhodující jsou přírodní podmínky: teplota vzduchu, vlhkost, tlak a proudění vzduchu, taktéž povrch na kterém pach ulpěl, v přírodních podmínkách se drží pach podstatně déle než na betonu či asfaltu. Všeobecně je známo, že pach ve frekvenci lze spolehlivě sledovat dle přírodních podmínek cca do 1 hodiny, v přírodním terénu jsou známy případy sledování stopy i 12 hodin staré, kdy stopa měla pro své uchování ideální podmínky. Jinak pes spolehlivě pracuje se stopou do cca 3 hodin stáří.

Specialisté, kteří pracují s vyhledáváním různých látek a věcí, pracují s individuálním složením pachů těchto látek a věcí. Psi specialisté jsou učeni vyhledávat určité množství látky, které se vyznačuje určitým množstvím pachu, a to z toho důvodu, aby neoznačovali místa, kde byla látka uložena či položena a nachází se zde zbytkový pach. Psi se učí vyhledávat tyto látky od několika gramů po několik kg. Vše záleží na požadavcích instituce, která psa používá a vyhodnotí, jaké situace jsou prioritní řešit, a na jaké množství látky je třeba se soustředit.

Co se týká obranných prací všestranných psů, jsou základními předpoklady pro úspěšnou přípravu a následné použití služebního psa jeho typ z hlediska vyšší nervové soustavy a míra loveckého a kořistnického pudu, který je základem pro nácvik obranných prací. Pomocník, který nám simuluje osobu pachatele, musí být citlivý a vycítit, kdy a jak se má chovat, aby umožnil psovi co nejefektivněji zakročit a budovat si potřebné sebevědomí. Posledním aspektem je psovod, který musí vhodným

způsobem nácvik vést a stanovit si podle možností psa posloupnost výcviku. Při nácviku jakéhokoliv cviku či celé disciplíny je třeba postupovat od nejjednoduššího k nejsložitějšímu, upevňovat jednotlivé fáze a nepřekračovat limity, které pes má a vedly by ho ke stresu a následné možné ztrátě sebevědomí.

13 Výběr služebního psa a jeho příprava

Služebním psem se nemůže stát každý pes, byť je příslušníkem určitého plemene používaného ke služebním účelům. Služba u ozbrojených složek má určitá specifika a podmínky, které musí pes splňovat, služba u ozbrojených a bezpečnostních složek je náročná jak z fyzického tak psychického hlediska. Je mýtus, že pro tuto práci se hodí pouze psi nebo psi určitého plemene. Pes či fena musí splňovat určité fyzické a povahové parametry, aby byli schopni plnit zadané úkoly.

Služební pes musí projít zdravotní prohlídkou, která se skládá z rentgenového vyšetření kyčlí, loktů a páteře ke zjištění případné dysplazie kyčelních a loketních kloubů a spondylozi páteře, dále se provádí rozbor odebrané krve ke zjištění standardního fungování organismu a jeho obranyschopnosti. Zdravotní testy se provádí u štěňat v půl roce a u dospělých psů před zařazením do stavu policejních psů z důvodu výkupu psa Policií či uzavřením smlouvy o zápůjčce psa psovoda.

Další částí je přezkoušení sociálního chování psa ve frekvenci. Ač se to zdá banální, velké množství psů trpí nejistotou v rušném městském prostředí, hromadných prostředcích, reagují bázně na určité hluky či zvuky strojů, dopravních prostředků, atd. Projevují se nejistě v uzavřených prostorách, na různých druzích povrchů jako je linoleum, dlažba či železné rošty. Tyto všechny situace je třeba u psa vyzkoušet neboť v rámci plnění úkolů služby se může setkat s čímkoliv, tyto reakce na podněty vnějšího prostředí jsou velmi často dědičné nebo získané v průběhu života, a pokud se je podaří výcvikem odstranit, tak se v krizových situacích často vrací, proto se takoví psi do služby nezařazují.

Co se výcviku týká, štěňata do 1,5 roku se pravidelně přezkušují podle stanovených úloh a podle jejich předpokladů a nadání se určuje, k jaké specializaci budou použiti. Dospělí psi, kteří byli vykoupeni či zapůjčeni, jsou po zdravotních testech a zkoušce pohybu v městském prostředí přezkoušeni dle předpokládané budoucí specializace.

Chov služebních psů, obměnu a doplňování jejich stavů pro výkon služby zajišťují chovné stanice, které jsou řízeny a provozovány odborem. V rámci odboru

jako poradní orgán na úseku chovu působí chovatelská komise, jejíž předseda spolupracuje s orgány podle právního předpisu.

Dále Policie získává psy výkupem od civilních cvičitelů či od psovodů, kteří zapůjčují své osobní psy pro služební účely na základně smlouvy o zápůjčce.

Příprava psa začíná již od štěněte, kdy psovod štěně navyká na různé vjemy, se kterými se může ve frekvenci setkat, buduje si se štěnětem kontakt a rozvíjí jeho pudy a přirozené vlastnosti, s výcvikem začíná u základních dovedností, které prohlubuje a směřuje k praktickému využití ve službě. Výcvik a příprava nikdy nekončí, pes i psovod se zdokonalují a kondičně trénují po celou dobu své aktivní služby, ve které své nabyté zkušenosti a poznatky uplatňují v rámci plnění úkolů bezpečnostních sborů a ochrany státu.

Psovodi se svými psy se také účastní závodů, kde mohou porovnat své dovednosti s jinými dvojicemi dle předem stanovených propozic. Všechny ozbrojené a bezpečnostní složky, které mají své kynologické součásti, pořádají mistrovské kynologické soutěže, jenž jsou na vysoké úrovni a poskytují vedení zpětnou vazbu a celkový obraz o úrovni služební kynologie u jednotlivých složek.

14 Ochranná služba

Ochranná služba je útvar s celostátní působností, který poskytuje osobní a epizodickou ochranu, bezpečnostní dopravu trvale chráněných ústavních činitelů České republiky a osob, kterým je po dobu jejich pobytu poskytována ochrana dle mezinárodních dohod. Zajišťování osobní ochrany zahrnuje široký systém opatření, jejichž primárním cílem je ochrana života a zdraví chráněné osoby a její důstojnosti. Dále útvar zajišťuje ochranu diplomatických objektů, tzn. zastupitelských úřadů a rezidencí vyslanců a ochranu chráněných objektů a prostorů zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, které schválila vláda, a to ochranu – Poslanecké sněmovny parlamentu ČR, Senátu parlamentu ČR, Ústavního soudu ČR, Úřadu vlády ČR, Ministerstva zahraničních věcí ČR, Ministerstva vnitra a část mezinárodního letiště Praha – Ruzyně. Bezpečnost objektů je zajišťována kombinací fyzické ochrany objektů, režimových opatření a za pomoci technických zařízení. Dále útvar provádí hygienicko-toxikologickou ochranu k zjištění nezávadnosti potravin pro chráněné osoby a organizuje v souvislosti s ochranou chráněných osob opatření k zajištění bezpečnosti osob a objektů při akcích velkého nebo mezinárodního významu, jako byla např. návštěva amerického prezidenta či papeže.¹³

Mezi osoby, které používají ochrany tohoto útvaru, nepatří prezident republiky, jehož ochranu zajišťuje útvar pro ochranu prezidenta České republiky.

Co se historie útvaru týká, v roce 1945 bylo rozhodnuto, že ministerstvo vnitra převezme organizaci bezpečnosti prezidenta, členů vlády a některých úřadů. V rámci SNB bylo vyčleněno kolem 50 příslušníků k dopravě a ochraně prezidenta, kteří vykonávali službu na pražském hradě spolu s příslušníky hradní stráže. Dále byli vyčleněni další příslušníci k ochraně bytů členů vlády, pro jejich osobní ochranu a ochranu významných zahraničních návštěv.

Na základě neuspokojivých výsledků a organizačních problémů byl zřízen v rámci SNB útvar pro ochranu prezidenta a vládních činitelů, jemuž 1. oddělení

¹³ Policie.cz: Ochranná služba Policie ČR [online]. [citace 1.03.2022]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/ochranna-sluzba-policie-cr.aspx>:

zajišťovalo ochranu prezidenta a 2.oddělení ochranu vládních činitelů. V roce 1950 byl útvar přerozdělen na 3 útvary: Hrad, Javor a Jasan, z nichž první zajišťoval bezpečnost prezidenta, druhý bezpečnost vládních činitelů a významných zahraničních návštěv a třetí bezpečnost významných úřadů a objektů.

K další reorganizaci došlo v důsledku změn ve struktuře SNB. Od roku 1964 do roku 1990 byl útvar označen jako V. správa SNB. Po roce 1990 docházelo jak ke změnám personálního vedení útvaru, tak ke změnám v názvu útvaru až do roku 2013, kdy byl ředitelem útvaru jmenován brig. gen. JUDr. Jiří Komorous, který velí útvaru dodnes. V roce 2016 byl útvar přejmenován jako Ochranná služba Policie České republiky.

V průběhu fungování Ochranné služby jako celku tento útvar poskytoval ochranu určeným osobám a objektům v rámci akcí mezinárodního významu. Díky všem těmto akcím a zkušenostem, které z nich plynou, profesnímu růstu policistů, jenž se na těchto akcích podíleli, Ochranná služba dosáhla vysokého standardu odváděné práce v celosvětovém měřítku. Ochranná služba, stejně jako ostatní složky Policie České republiky, se neustále vyvíjejí a jako celek jsou schopny plnit náročné úkoly vyplývající z bezpečnostní situace a jím svěřených úkolů.

14.1 Historie kynologie u Ochranné služby Policie České republiky

Začátky kynologie u Ochranné služby jsou úzce spjaty s pyrotechnickými činnostmi na území Československého státu. Pyrotechnika jako taková se zabývala od období po 2.světové válce převážně likvidací nalezené munice a jednotliví pyrotechnici byli lokálně umístěni v rámci krajů. Využití pyrotechniky jako prostředku preventivní ochrany začalo být využíváno v roce 1973, kdy pod V. správou federálního ministerstva vnitra vznikla skupina technické obrany a ochrany, kde byli i pyrotechnici podílející se na ochraně ústavních činitelů. Činnost toho oddělení skončila v roce 1993 transformací V. Správy na Ochrannou službu a téhož roku bylo otevřeno pyrotechnické oddělení v areálu Kapucínská. V roce 1994 vznikl pyrotechnický odbor Ochranné služby Policie České republiky, který se zabýval problematikou nástražných výbušných

systemů a byl ustanoven jako servisní pyrotechnické pracoviště s celorepublikovou působností.

V roce 1994 bylo zahrnuto do koncepce odboru použití služebních psů pro vyhledávání vojenských a průmyslových výbušnin, střeliva a třaskavin. Skupinu tvořil velitel a 2 psovodi, kteří sídlili v objektu Kapucínská a podíleli se na zajišťování bezpečnosti chráněných osob, určených objektů a akcí velkého rozsahu a mezinárodního významu. V roce 1995 byla koncepce Ochranné služby rozšířena o další specializaci, a to využití hlídkových služebních psů.

V roce 1995 v rámci reorganizace Útvaru rychlého nasazení (URNA) bylo rozhodnuto o zrušení kynologie u tohoto útvaru a opuštění areálu, kde kynologie URNA sídlila. O psinec URNA na Zadní kopanině projevil zájem Ochranná služba. Psinec se nacházel v prostoru areálů bývalé roty PS, kde od roku 1990 působila zmiňovaná skupina kynologů URNA, kteří ve většině přešli v roce 1995 pod kynologii Ochranné služby. Tito psovodi, kteří prošli náročným osobním výcvikem, taktickou a střeleckou přípravou, byli schopni plnit úkoly jim svěřené Ochrannou službou v nadstandardní kvalitě.

Od roku 1995, kdy vznikla skupina psovodů hlídkové služby při Ochranné službě, nebyla jejich činnost a činnost psovodů specialistů na vyhledávání výbušnin koordinována centrálně, neboť každá skupina spadala personálně pod jiný odbor. Činnost a velení se sjednotilo až po zařazení psů na vyhledávání výbušnin v rámci kynologické skupiny Ochranné služby. Od roku 1995 do roku 2003 byla kynologická skupina Ochranné služby v počtu 5ti psovodů. Ti zajišťovali především bezpečnost a preventivní kontrolu objektů zvláštního významu a ochranu určených objektů zastupitelských úřadů cizích států a jejich rezidencí, prověřovali narušení určených objektů napojených na pult centralizované ochrany (PCO) a zúčastňovali se akcí velkého rozsahu organizovaných Ochrannou službou nebo akcí, na kterých se Ochranná služba podílela.

Ochranná služba měla a má odloučenou skupinu 5ti psovodů strážní služby, kteří zajišťují ostrahu objektů zvláštního významu v Jihomoravském kraji.

Práce a využití psů na vyhledávání výbušnin byla velmi ceněna. Požadavků na spolupráci přibývalo a 2 psovodi pyrotechnického odboru Policejního prezidia České republiky sídlící v objektu Kapucínská nebyli schopni množství akcí pokrýt. Byl vznesen požadavek a po roce 2003 došlo k rozšíření kynologické skupiny o další problematiku, a to vyhledávání výbušnin. První psovodi pro tuto problematiku přišli ke skupině z jiných organizačních článků Policie České republiky a zbytek byl postupně doplněn přestupem hlídkových psovodů na tuto problematiku až do chvíle, kdy byl stav 5ti psovodů plně obsazen. Z počátku psovodi specialisté zajišťovali převážně akce na území hl. města Prahy, jednalo se převážně o preventivní prohlídky určených objektů, kontroly navedeného materiálu a kontroly vozidel odboru dopravy chráněných osob.

Ochranná služba využívala služeb pyrotechnického odboru Policie České republiky k zajišťování preventivních prohlídek prostorů v souvislosti s ochranou poskytovanou chráněným osobám a organizací a podílení se na akcích velkého rozsahu a mezinárodního významu až do roku 2012, kdy vznikla v rámci Ochranné služby pyrotechnicko-kynologická skupina, která převzala veškerou preventivní činnost při zajišťování ochrany chráněných osob, určených objektů a akcí, na kterých se Ochranná služba podílela. Po vzniku pyrotechnicko-kynologické skupiny začali být využíváni pyrotechnici a psovodi při plnění úkolů Ochranné služby v rámci celé České republiky.

V současnosti skupina disponuje špičkovým vybavením pro detekci, odhalování a prověřování podezřelých osob, předmětů a vozidel. Skupina rozšířila v roce 2021 svou působnost o další problematiku - detekci dronů. Tato specializace přispívá k ještě větší a komplexnější ochraně poskytované chráněným osobám a určeným objektům.

14.2 Hlídkoví psi u Ochranné služby

Policie České republiky dělí použití služebních psů dle zkušebního řádu vydaného odborem služební kynologie a hipologie (OSKH) a rozeznává 2 druhy služebních psů všestranného použití. První skupinou jsou psi hlídkoví a druhou jsou psi výjezdoví. Dříve byla ještě kategorie pořádkový a strážní pes, ale tyto kategorie byly postupně zrušeny, neboť k těmto účelům byli doplňkově používáni psi hlídkoví a

výjezdoví a jevílo se zbytečné psovody se psy zatěžovat absolvováním dalších kurzů a přezkoušení.

Po celé republice jsou v rámci krajských ředitelství zřízeny kynologické skupiny, které zajišťují stálý výjezd. Dříve tyto skupiny byly součástí kriminalistického výjezdu. Postupem času se začala měnit skladba práce a psi začali být využíváni také ke službě hlídkové a pořádkové a krajská ředitelství se snažila co nejvíce a nejefektivněji využít služeb psovodů se psy.

Příprava výjezdového psa, který musí umět sledovat stopu pachatele v terénu, ve frekvenci, nalézt předměty pachatele či pocházející z trestné činnosti, hledat nábojnice vystřelené na místě činu a zvládnutí obranných prací, vyžaduje zkušenost psovoda s přípravou a výcvikem, ale také určitý naturel a vyzrálost služebního psa, proto se kategorie hlídkový pes využívala jako první stupeň prověrky služebního psa ve výjezdové skupině. Tento pes mohl být využíván v rámci výjezdu v plné míře v obranných pracích a v jednodušších a méně závažných případech v pachových pracích. Psovod měl tedy dostatečný čas na přípravu a pes měl prostor vyzrát a nasbírat zkušenosti.

Tento model funguje po celé republice kromě krajského ředitelství hl. města Prahy a pyrotechnicko-kynologické skupiny Ochranné služby. Krajské ředitelství hl. města Prahy má jednu centrálně vedenou skupinu sídlící na okraji Prahy v Tuchoměřicích. Zde jsou umístěny všechny specializace: psi na vyhledávání výbušnin, drog, akceleraantů, lidských ostatků, psi výjezdoví a skupina hlídkových psovodů. Toto schéma je v rámci krajských ředitelství obvykle rozděleno do jednotlivých skupin tak, aby byl kynologický výjezd pokryt po celém kraji v co nejkratší dojezdové době. Krajské ředitelství hl. města Prahy má skupinu hlídkových psovodů čítající okolo 20ti příslušníků, kteří plní úkoly v rámci linky 158 a pořádkových akcí ve spolupráci se speciální pořádkovou jednotkou Praha. Psovodům sloužícím v rámci této skupiny je kategorie hlídková plně odpovídající náplní jejich práce.

Další skupiny psovodů, kterým postačuje kategorie hlídková, jsou psi hlídkové služby pyrotechnicko-kynologické skupiny Ochranné služby. Práce hlídkových psů u Ochranné služby je natolik specifická, že se úplně vymyká standardům použití

všestranných psů u Policie České republiky. Hlídkoví psi u Ochranné služby jsou především používáni k zajišťování bezpečnosti chráněných osob a určených objektů zvláštního významu, tudíž hlavní disciplínou pro jejich použití jsou obranné práce.

Psovodi hlídkové služby zajišťují v rámci své služby preventivní kontroly určených objektů a objektů zvláštního významu. Některé tyto objekty prověřují fyzicky ke zjištění přítomnosti neoprávněných osob a další objekty kontrolují vizuálně a případně je z podnětu operačního důstojníka kontrolují fyzicky, to bývá především díky signálu narušení určených objektů připojených k PCO. V takovém případě dá operační důstojník podnět psovodovi a skupině rychlého výjezdu Ochranné služby (SRV) s informacemi, o který objekt se jedná a o přibližné situaci na místě. Po příjezdu na místo SRV zajistí vnější perimetr objektu, psovod se psem vstoupí do objektu a vyšle psa, který začne systematicky prohledávat objekt až do nalezení osob či vyloučení přítomnosti neoprávněných osob v objektu.

Dalším druhem použití služebních psů u Ochranné služby je zajišťování bezpečnosti akcí, kterým poskytuje Ochranná služba ochranu. Jedná se například o zasedání vlády České republiky. Ochranná služba v těchto případech volí soubor bezpečnostních opatření k zajištění bezpečnosti a bezproblémového chodu příslušné akce. U každé akce jsou předem zanalyzována bezpečnostní rizika a dle nich je volen soubor opatření. Hlídkový psovod se psem bývá jedním z nich. Tyto dvojice většinou střeží prostory přiléhající k objektu, kde se akce nachází. Jedná se většinou o prostory, které jsou rozsáhlé, nepřehledné a většinou jsou přírodního charakteru, jako např. různé parky, zahrady, parkoviště, atd. V těchto místech se můžou za snížené viditelnosti či tmy uplatnit smysly psa, jako čich či sluch, a může se tak odhalit potenciální nebezpečí či hrozba útoku dříve, než nastane.

Ochranná služba poskytuje ochranu zastupitelským úřadům cizích států a rezidencím jejich zástupců. Pokud občané příslušného státu či odpůrci nějaké události dějící se na území onoho státu chtějí dát najevo svůj nesouhlas, tak často zvolí jako prostředek formu demonstrace u takového objektu. V takovém případě jsou na základě zjištěných informací a následné analýzy zvolena vhodná bezpečnostní opatření, aby nebyla bezpečnost těchto objektů a osob dotčena. Ochranná služba při těchto akcích taktéž využívá služeb místních oddělení a Speciálních pořádkových jednotek Praha.

V roce 2020 vznikla v rámci Ochranné služby jednotka speciální ochrany, která plní funkci pořádkové jednotky a psovod se psem s touto jednotkou při pořádkových akcích spolupracuje.

Hlídkoví psovodi bývají taktéž využíváni v případě výjezdů chráněných osob v rámci republiky. Jedná se především o lokality nepřehledné či přírodní, kde je třeba v krátkém čase prověřit přilehlé okolí k vyloučení bezpečnostních hrozeb. Jedná se také o problémové či rizikové lokality, které má chráněná osoba navštívit a psovod se psem je jedním článkem z celkového souboru opatření k zajištění bezpečnosti chráněných osob. Z výše uvedeného vyplývá, že hlídkový pes Ochranné služby musí být pes vyrovnaný, pevných nervů a s výborným sociálním chováním. Pes hlídkové služby se při plnění jejích úkolů dostává do nejrůznějšího prostředí a situací, proto je nutné aby tyto vlivy neřešil a soustředil se pouze na práci.

Od zřízení kynologické skupiny Ochranné služby bylo jako hlídkových psů využíváno různých plemen. Za prvé to bylo dáno určitým experimentováním s použitelností některých plemen psů a za druhé osobními sympatiemi jednotlivých psovodů. Byli používáni psi plemen rotvajler, německý ovčák, dobrman, belgický ovčák malinois a dokonce i šarlapaninec a bulteriér. V současné době jsou používáni němečtí a belgičtí ovčáci a 1 rotvajler.

Kvalita chovu německého a belgického ovčáka je na vysoké úrovni a o kvalitní zvířata není nouze, proto jsou využívána vesměs tato plemena. Vše ovšem záleží na preferencích a osobních sympatiích jednotlivých psovodů, jakého psa si zvolí. Důležité je, aby byli schopni plnit svěřené úkoly v odpovídající kvalitě.

Odloučené pracoviště hlídkových psovodů v jihomoravském kraji je obsazené 5ti psovody s hlídkovými psy, kteří zajišťují bezpečnost objektů zvláštního významu proti neoprávněnému vniknutí či narušení objektů. Jedná se o stálé pracoviště s několika objekty, kde tito psovodi se psy provádějí strážní službu.

Hlídkoví psovodi Ochranné služby se také úspěšně zúčastňují civilních i služebních soutěží ve výkonu služebních psů, v nichž prověřují dovednosti a zkušenosti nabyté v rámci výcviku a služby. V civilním sektoru se jedná především o speciální kynologický svaz Tart, který svým obsahem odpovídá praktickému použití

psa v ozbrojených a bezpečnostních složkách, a proto je startovní pole při těchto soutěžích v převážné většině obsazeno příslušníky bezpečnostních a ozbrojených složek. Co se týká služebních soutěží, zúčastňují se hlídkoví psovodi Ochranné služby také mistrovství Policie České republiky ve výkonu všestranných psů. Kromě jejich specializace, jíž jsou především obranné práce, prověřuje soutěž také provádění pachových prací podle kategorie výjezdového psa, a to v celorepublikovém měřítku v porovnání s těmi nejlepšími ze všech krajů. Přestože pachové práce nejsou jejich doménou, reprezentují Ochrannou službu velice úspěšně.

14.3 Psi na vyhledávání výbušnin u Ochranné služby

Pes je schopen vyhledat jakoukoliv věc či látku, která uvolňuje dostatečné množství molekul pachu. Psa s látkou seznámíme a vytvoříme u něj podmíněný reflex. Kdykoliv pak pes na seznámenou látku narazí, označí ji způsobem, který ho psovod naučil, nejčastěji lehnutím či zaujetím jiné vhodné pozice.

Vyhledávání výbušnin má tradici především u armády, kde se využívalo psů k vyhledávání výbušnin a nástražných výbušných systémů (NVS) ve válečných konfliktech nebo následném čištění určitého území od výbušných látek, zařízení a systémů.

Používání psů k vyhledávání výbušnin a NVS v souvislosti s ochranou chráněných osob, určených objektů a objektů zvláštního významu se datuje u Ochranné služby do roku 1993, kdy vzniklo v rámci Ochranné služby pyrotechnické oddělení a s jeho vznikem byli přijati i 2 psovodi se psy na vyhledávání výbušnin a 1 jejich vedoucí. Tito psovodi přešli z jiných organizačních součástí Policie České republiky již jako hotoví psovodi znalí této problematiky.

V začátcích se jednalo převážně o používání psů k prověřování prostor určených objektů a objektů zvláštního významu, aby bylo možno vyloučit uložení NVS v těchto objektech. Dále se prověřovaly zásilky a návoz materiálu do těchto objektů. Další činností byly prohlídky automobilů odboru dopravy chráněných osob v areálu Veleslavín, kde tato auta částečně parkovala, servisovala se a připravovala k provozu

v souvislosti s dopravou chráněných osob. Účelem prohlídky automobilu psem bylo vyloučení možnosti uložení NVS v automobilu.

Z počátku používání psů pro vyhledávání výbušnin u Ochranné služby nebyl takový tlak a možné potenciální hrozby útoku prostřednictvím NVS nebyly tak vysoké. Probíhající kontrol se psy na vyhledávání výbušnin nebylo tolik, proto stav 2 psovodů byl dostačující. Následkem reorganizace a přechodu pyrotechnického odboru Ochranné služby pod Policejní prezidium došlo i k personálnímu přesunu psovodů specialistů na vyhledávání výbušnin pod Policejní prezidium, byť působiště v objektu Kapucínská neopustili a náplň jejich práce zůstala stejná.

Využití psovodů při akcích Ochranné služby v souvislosti s prověřováním prostorů na přítomnost NVS stále narůstalo a 2 psovodi pyrotechnického odboru již nebyli schopni pokrýt požadavky Ochranné služby, a tak se stalo, že roku 2003 byla v rámci kynologické skupiny Ochranné služby, kde byli do té doby pouze hlídkoví psovodi, zřízena nová problematika, a to psi specialisté na vyhledávání výbušnin. Stav se postupně navyšoval až do stavu 5ti psovodů specialistů. Tím byla pokryta nepřetržitá služba, v níž každou 24 hodinovou směnu pokrýl 1 psovod specialista na vyhledávání výbušnin a 1 hlídkový psovod. V případě potřeby a většího počtu akcí na určitý den bylo možno počet psovodů operativně upravit a navýšit.

V roce 2012 vznikla pyrotechnicko-kynologická skupina Ochranné služby, kdy byla kynologická skupina rozšířena o pyrotechniky, neboť ti byli doposud ke spolupráci vyžadováni z Pyrotechnické služby, ale ta z důvodu své vlastní vytíženosti již nebyla schopna pokrýt potřeby a požadavky Ochranné služby. Ochranná služba založila proto svou vlastní pyrotechnickou skupinu, jenž pokrývala jen požadavky a potřeby Ochranné služby v souvislosti s ochranou chráněných osob a určených objektů.

Pyrotechnicko-kynologická skupina je svou koncepcí unikátní a ojedinělou. Skupina je po příjezdu na místo, které má prověřit, schopna provést kompletní servis k vyloučení ohrožení chráněných osob NVS. Pyrotechnik provede vizuální kontrolu prostor a prohlídí především místa, kde by bylo možné NVS ukrýt. Po kontrole prostoru pyrotechnikem přichází na řadu psovod se psem, který nejprve nechá psa prověřit prostor na volno a samostatně a posléze přikročí k detailnímu prohledání. Psa navádí

do míst, která chce systematicky prověřit. Vše se odvíjí od zkušeností pyrotechnika a psovoda s jeho psem a na uvážení, jakým způsobem si práci rozdělí a objekt prověří. Záleží na mnoha faktorech: velikost objektu, potenciální nebezpečí, počasí a čas stanovený na kontrolu.

Pes je neocenitelný pomocník při vyhledávání výbušnin, ale je třeba brát na zřetel, že pes je jen zvíře a má omezené fyzické možnosti. V horkých letních dnech pes zvládne pracovat spíše v kratších intervalech a při přejezdech na různá místa je třeba brát v úvahu možné přehřátí a útlum psa. Jedná se především o různé pracovní cesty chráněných osob či různých delegací, na nichž je třeba postupně prověřit všechna místa, která chráněná osoba v průběhu cesty navštíví. Různé organizační články Ochranné služby spolu s pyrotechnikem a psovodem se psem jedou v určitém předstihu před chráněnou osobou, aby byli schopni místa prověřit a vyloučit možná bezpečnostní rizika. Chráněná osoba při těchto akcích často navštíví mnoho míst, proto je nutné zejména v letních měsících hospodařit s energií a možnostmi psa, aby byl schopen spolehlivě pracovat.

Ideální situace je, pokud má psovod 2 psy, které je schopen na jednotlivých akcích střídat, neboť vždy jeden pes má možnost odpočívat. V případě, že je třeba prověřit velký prostor či zajistit více akcí najednou, je povoláno do služby více pyrotechniků a psovodů se psy tak, aby byla zajištěna bezpečnost chráněných osob a objekty byly prověřeny. Výhodou je, že v posledních letech byl vozový park rozšířen o automobily určené k přepravě psů vybavené nezávislou klimatizací pro případ, kdy je třeba vyčkat na zpřístupnění prohlížených prostor či při prodlevách při přejezdech mezi jednotlivými objekty.

Psovodi specialisté na vyhledávání výbušnin také prověřují letadla v areálu vojenského letiště Praha-Kbely. Zde prověřují přistavená letadla před tím, než do nich nastoupí chráněné osoby v rámci jejich pracovních cest.

V průběhu času, kdy Ochranná služba zařadila psy na vyhledávání výbušnin do kynologické skupiny Ochranné služby, bylo pro tuto práci využíváno velké množství plemen psů, např. labradorský retrievr, border kolie, americký stafordšírský teriér, německý ovčák, belgický ovčák malinois a několik kříženců. Při používání psů pro

vyhledávání výbušnin není podstatná velikost psa tak jako u všestranného použití psa, kde je nutná k úspěšnému splnění cviků obrany určitá velikost psa. Pro úspěšné plnění úkolů psa specialisty na vyhledávání výbušnin je vhodná taková velikost psa, aby byl pes schopen překonávat překážky a pohybovat se v objektu a terénu tak, aby byl schopen tento terén prověřovat. Taktéž u psa specialisty není třeba obranného pudu jako u psa všestranného.

Pes specialista musí být především pevný v nervech, s výborným sociálním chováním, vyrovnané povahy, ochotný spolupracovat a s chutí do práce. Důležitá je také chuť k potravě, tzv. žravost psa a kořistnický pud, aby bylo možno psa dostatečně motivovat k výcviku buď potravou či oblíbenou hračkou. S výcvikem a přípravou služebního psa na vyhledávání výbušnin se dá úspěšně začít od štěněte. Tento způsob je ideální pro rozvíjení psa směrem, kterým potřebujeme. Štěněti je možné nenásilně simulovat situace, se kterými se může setkat v průběhu služby. Štěně je nutné seznamovat s rušivými vlivy, jako je městské prostředí, hromadná doprava, automobily, nákupní centra a metro. Dále je třeba štěně seznámit s různými druhy podlahových krytin, např. linoleum, dlažba či kovové rošty. Všechny výše zmíněné aspekty a situace jsou nezbytné pro správné fungování služebního psa, avšak nejdůležitější je vytvořit zdravý a vřelý vztah mezi psovodem a psem, který je základem pro to, aby pes s psovodem komunikoval, následoval ho a byl motivovatelný k úkolům, které mu psovod zadá. Psovod musí být k psovi přímý, jednat s ním jasně a pro psa srozumitelně, vědět, kdy psovi něco zakázat a kdy ho pochválit. Je důležité naplánovat průběh přípravy a výcviku tak, aby jednotlivé úrovně do sebe zapadaly a do další úrovně se přešlo až ve chvíli, kdy pes předchozí úroveň spolehlivě zvládl a má jí zažitou. Připravit služebního psa je náročná záležitost a pouze psovod, který má pro práci se psem cit, potřebné kynologické znalosti a lásku ke psovi, je schopen připravit psa v takové kvalitě, aby byl pes schopen plnit náročné úkoly, jako je např. vyhledávání výbušnin při zajišťování bezpečnosti chráněných osob a určených objektů.

Pyrotechnicko-kynologická skupina má nejvyšší počet použití služebního psa pro vyhledávání výbušnin ročně, není proto divu, že psovodi této skupiny se úspěšně zúčastňují mistrovství Policie České republiky psovodů specialistů, kde zúročují svoji vysokou odbornost a profesionalitu.

Závěr

Služební kynologie od svých počátků za Rakouska-Uherska na území České republiky neměla jednoduchou cestu. Služební pes vyvolával z počátku ve vedoucích funkcionářích četnictva spíše negativní dojmy spojené se snižováním vážnosti četníka jako úřední osoby. Propagátoři služební kynologie však byli neústupní a neúnavně propagovali použití služebního psa jako jeho velký přínos v boji proti trestné činnosti. Po počáteční nevoli vedení bezpečnostního sboru se situace s dostavujícími se výsledky změnila a využití služebního psa bylo jednoznačně přijato a propagováno jako velký přínos. Použití služebních psů se šířilo napříč bezpečnostními a ozbrojenými složkami, které buď ve větší či menší míře služební psy používaly. Se stoupající potřebou služebních psů začal být nedostatek vhodných zvířat pro služební účely a byly budovány chovné stanice, které zajišťovaly dostatek kvalitních zvířat. Byla budována výcviková střediska, která se starala o zvyšování odbornosti a dovednosti psovodů a přezkušování jejich psů. Veškeré podmínky byly nastaveny tak, aby rozvoji služební kynologie nestálo nic v cestě a skutečně se tomu tak po dlouhou dobu dělo. Kynologie se rozvíjela po všech stránkách a byla velkým pomocníkem při zajišťování bezpečnosti státu a potírání kriminality.

Zlom nastal dle mého názoru po roce 1993, kdy v České republice došlo k celospolečenským změnám a změnám v systému hospodaření státu. Ozbrojeným a bezpečnostním složkám již nebyly poskytovány prostředky v takové výši jako v minulosti a začínalo se přemýšlet nad ekonomickou stránkou každé součásti bezpečnostních a ozbrojených složek. Společenská situace se měnila a s ní i druhy páchané kriminality a bezpečnostních rizik a bylo třeba se těmto aspektům přizpůsobit a vytvořit účinné prostředky pro boj s nimi. Služební kynologie začala být redukována, neboť výslednost a upotřebitelnost již nebyla tak velká jako v minulosti a bylo třeba hledat způsoby, jak se co nejlépe zapojit do boje proti trestné činnosti a zvýšit svou ekonomickou hodnotu.

Tento trend trvá do dnešních dní a vedení OSKH spolu s krajskými vedoucími služební kynologie hledají cestu, jak co nejefektivněji využít možností, které služební psi a jejich psovodi nabízejí. V kontextu této práce si lze představit pomyslnou křivku popularity a využitelnosti služebních psů, která stále stoupala až do roku 1993, kdy se

situace otočila a pozvolna stále klesá. Služební kynologie opět usiluje o svou pozici v bezpečnostních a ozbrojených složkách tak, jak tomu bylo v jejích začátcích.

Z mého osobního pohledu je třeba se oprostít od nostalgie a zašlé slávy a reflektovat současnou bezpečnostní situaci a aspekty, které ovlivňují páchání trestné činnosti. Jen tak lze upravit náplň činnosti psovodů u jednotlivých složek, aby byly co nejefektivněji využity. V této práci je průřez celými dějinami služební kynologie na území České republiky a náhled do služební kynologie Ochranné služby Policie České republiky, která je svou kynologickou činností velmi specifická, a jejíž výhodou je činnost, kterou se zabývá, neboť ochrana chráněných osob a určených objektů je od roku 1993 neustále na vzestupu.

V kontextu této práce jsem se snažil vystihnout celkový obraz naší služební kynologie tak, jak se vyvíjela, vyvíjí a jakým směrem by se mohla ubírat dále. Do této práce jsem promítl své osobní i profesní znalosti a zkušenosti z oblasti služební i civilní kynologie, kterým se věnuji po celý život a bylo pro mě velkým štěstím, že jsem mohl pracovat v chovné stanici služebních psů a následně přestoupit k útvaru Policie České republiky jako psovod. Tato práce je pro mě určitým shrnutím mého profesního i osobního života z dlouhodobější perspektivy v návaznosti na předchozí generace psovodů, kteří toto odvětví s láskou budovali.

Seznam literatury

1) Odborná monografie

- LIŠKA, Václav. Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce. 1.vyd., Praha : Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-64-1.
- Dr. EIS, Vilém. 2018. Pachové práce služebních psů. Praha : Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1705-7.
- COREN, Stanley. Intelligence psů: průvodce myšlením, emocemi a vnitřním životem našich psích společníků. 2. rozš. vyd. Praha: Práh, 2007. ISBN978-80-7252-186-9.
- KRAJNÍK, Václav et al. Policajná kynológia. 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2009. ISBN 978-80-8054-476-8.
- Prof. MVDr. Jozef HRUŠOVSKÝ, DrSc. a kolektiv: Pes a jeho výcvik. 1.vydání. Praha: Naše vojsko. 1984 ISBN 28-112-84.
- Jiří, RULC, Juraj, ŠTAUDINGER a Petr, NEVOLNÝ. 2014. Dějiny československé služební kynologie. Praha : Nakladatelství CanisTR, Alexandr Trankovský, 2014. ISBN 978-80-904210-8-0.

2) Interní akty řízení

- SIAŘ č.10/2016 – „Pokyn rektora Policejní akademie České republiky v Praze ze dne 14. října 2016, kterým se upravuje formální úprava vysokoškolských kvalifikačních prací zpracovávaných na Policejní akademii České republiky v Praze.“
- Závazný pokyn Policejního prezidenta č. 137/2009 o organizaci Policie České republiky
- Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky
- Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 180/2012, o plnění základních úkolů služby pořádkové policie
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 135/2010, o pátrání
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky

- Pokyn ředitelství služby pořádkové policie č. 119/2017 o provádění služební kynologie

3) **Webové stránky a elektronické zdroje**

- cz-pes.cz:2.Služební kynologie u jednotlivých ozbrojených sborů[online].[cit.24.02.2022].Dostupné z <https://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>
- eCanis.cz:Max Emil Friedrich von Stephanitz[online]. [cit.26.02.2022] Dostupné z https://www.ecanis.cz/slovník-pojmu/max-emil-friedrich-von-stephanitz_1241.html
- Policie.cz: Ochranná služba Policie ČR [online]. [citace 1.03.2022]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/ochranna-sluzba-policie-cr.aspx>:
- Blog.petcenter.cz: Vývoj štěněte a jeho výchova [online]. Dostupné z: <https://blog.petcenter.cz/vyvoj-stenete-a-jeho-vychova/>
- Český klub německých ovčáků: Standard Německého ovčáka [online]. Dostupné z: <http://www.ceskyklub-no.cz/standard-no>
- Klub chovatelů belgických ovčáků. Standard belgického ovčáka [online]. Dostupné z: http://www.kchbo.com/?Plemena:Standard_belgick%26acute%3Bho_ov%E8%26acute%3Bka
- Policie.cz: Pořádková policie [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/poradkova-policie.aspx>